

AKATALPA

Şubat - Sayı 110

Aylık Şiir ve Eleştiri Dergisi

ISSN 1305 - 7685

KONGO'YA SELAM GOLLERE DEVAM

Mehmet Can Doğan'ın emek ürünü, eleştiri görgülü *Türkiye'de Şiir Dergileri Şairler Mezarlığı (1909-2008)* kitabı, birden önümüze getirip bıraktı ki meğerse *Akatalpa*, Türkiye'de yayımlanmakta olan şiir dergilerinin ikinci en eskisiymiş. Harika: İkinci En Eski!

10. yılına giren *Akatalpa*'nın ilk dokuz yılında 214 farklı imzanın beyin ve gönül emeği bulunuyor. Bunlardan Dağlarca, İlhan Berk, Ali Püsküllüoğlu, Coşkun Yerli, Melih Elal, Ali Özçelebi, Saffet Soyöz, Doğan Ergül artık gövdeleriyle aramızda değiller; ama eserleri ve anılarıyla hep bizimle olacaklar.

Bu arada, öyle iki aylık da olmayıp dağım döşü / her ayın başı demeden sökün edip durunca yüz küsur sayıya ulaşan dergide bir kitaplık şiir yayımlamış, belki aşmış şair arkadaşlarımız oldu: Sağ olsunlar, var olsunlar.

Bu sevgili arkadaşlarımızdan biri de Yusuf Alper ki kendisi Türkiye'de iyi insan yarışması yapılsa en başlarda yer alır; şairlik beratını da gencecik bir delikanlıyken, belki asistanken, şimdi psikiyatr profesör, Türkçenin eskimeyecek şairi Cemal Süreya'dan almıştır.

Şair Yusuf Alper'i sevmeyen ölsün, bile diyebiliriz ki nasılsa konu GS-FB muhabbeti değil ve kimse ölmez, Yusuf Alper'i de sevmeyen olmaz.

Beri yandan, Türkiye'nin makus talihine bakın ki şairleri kitaplarını yayımlayacak yayınevi bulmakta sıkıntı çeker durur. Bu sebeple çoğu şair kitabını kendi bastırıldığı gibi, kimileri de arkadaş-şiir hatırına şiir yayıncılığı yapmaya çalışır.

Metin Cengiz de bu sonunculardan biridir ki kendisiyle bir ara etik bir meselimiz olmuş, hatta bunu bir ara internet ortamına taşımış, yetinmeyip telefona da uzanmış, uzatıp durmaması için ona sadece "ekmek" demiştim. Basbayağı, insan soyunu ayakta tutan temel gıda maddelerinin başta geleni buğdayın (*Triticum* sp.) unundan yapılan. Bunu da diline dolamak istemişti biraz kardeşimiz.

Tam bu sırada, arkadaşlarımız da çok iyi hatırlarlar ki kendisinin şiirini inceleyip öven emek ürünü bir yazı gelmişti dergiye; hemen, "Kişisel sorun ayrı, dergi ayrı; tabii ki yayımlayacağız, bu bizim görevimiz!" demiştim.

Bu emek-ekmek ilişkisini gözetmez kardeşimiz, bizim dünya peygamberi Yusuf Alper'in toplu şiirlerini yayımladı şu yakınlarda, şaire sevgim ve saygımdan titizlikle okudum ve şiir severlere de öneriyorum buradan kitabı.

Ancak kitabın başında bir hayat hikâyesi müdahalesi var ki, böylesi tam Kongo'da olur, diyeceğim, ama şüphesiz oralıklarda da olmaz. -Sevgili Kongolular, sizden özür diliyorum, ülkenizin adını söylenişini sevdiğim için örnek verdim.

30 yılı aşkın bir süreçte Yusuf Alper'in şiirini yayımladığı 45 dergi adı anılıyor burada ve içlerinde bir tek *Akatalpa* yok. Bu dergi ki 9 yılda Yusuf Alper'in tam 27 şiirini ağırlamış sayfalarında -28.'sini de geçen ay!

Yusuf Alper'in internetteki sayfasındaysa, doğal olarak var *Akatalpa*'cık!

Enis BATUR

FISILTI

Ummana dalmadım, derviş olamam ben.
Geldim kıyısına durdum, dikildim, baktım
ve gerisin geri döndüm: Ruhum dalgın, aklım
dargın, bir tek tenim dalgıç oldu, kaldı:
Geceleri karanlığı sonuna dek soydum. Bu
saat benim yorgunluk saatim, bir sonrakine
içimi hazır etmek için döşeğimde dönüyorum.

Zaman bazan uzun bir gölge, kalınlaştığını
farkeder bazan insan: Ortasından ağır
ağır, her yanına ağırlar inmiş, geçersin.
Ummana dalmadım, derviş olamam ben –
hayatım, dönüp bakılsa sessizliklerle dolu,
eşkâlim yansıdığı aynalardan silinmiş,
arkamda izler bıraktım: Yolunu şaşırılmış
herkesin sökebileceği işaretler, harfler,
bir tutam esrâr, bir yüksük dolusu kan,
adımı uzaktan gelen sert rüzgâr fısıldar.

Vah sevgili kâğıt yoldaşımız, sen neymişsin meğer, diyorum
kendi kendime! İnsanların hayat hikâyelerine müdahale ettirecek
bir güç olmuş da meğer haberimiz yokmuş.

Ey ince duruşlu, beyni ve yüreği kavi, *Kâğıt Yoldaş*, madem
sen bu mürüvveti gösterdin bizlere, bizler de henüz ayakta duran
insan yoldaşların olarak seni, ölümlerimizle sona ermeyen bir
güzellik topu sayıp etik-estetik-gerçeklik yoksunlarımızın kalelerine
kalelerine yollamaya devam edeceğiz. Minik elimiz ve koca
kafalarımız yeryüzünün yüreği üzerinde, andımız olsun!

-RD

Sina Akyol, Hüseyin Alemdar, Mehmet Arif B., İsmail Mert Başat,
Enis Batur, Onur Caymaz, Ahmet Cemil, Gökçenur Ç., Müslim
Çelik, Ramis Dara, Rasim Demirtaş, Refik Durbaş, Gültekin Emre,
Ceyhan Erim, Seyhan Erözçelik, Mehmet Sadık Kırmımlı, Hüsam
Kurt, Cihan Oğuz, Ahmet Özbek, Fergun Özelli, Utku Özmakas,
Abdurrahman Şenel, İlyas Tunç, Mehmet Mümtaz Tuzcu, Halim
Yazıcı, İrfan Yıldız, Nihat Ziyalan.

ŞİİRİN KÖKLERİNE YOLCULUKLAR (2)

İsmail Mert BAŞAT

Şiirin köklerine ilk yolculukta doğa-insan birlikteliği içindeki bir ortaklık formu olan şiirsel yaşamın ve onun kurduğu şiirsel dilin tüm sanatların da anayurdu olduğu, değerlendirmesine ulaştığımız. Yine, şiirsel dilin her sözcüğünün ad, logos, anlam birimi ve aynı zamanda bir düşünce olduğu bilgisine el değmiştik. Bu veriler bizi sözün gücü, şiirin büyüğü, düşünmenin diyalektiği, sınırların yoklanması-zorlanması, güç ilişkileri koşulunda kutsalın inşası, “iş”in (çalışmanın / üretmenin) işlevleri, düşünce ile nesnenin birbirlerini eğip-bükme etkileşim hatları, vb konuları kurcalamak için tahrik ediyor. Üstelik hepimizi, şiirin köklerinin aynı zamanda etiğin, estetiğin ve felsefenin; bilimlerin, toplumsal mücadelelerin ve uygarlaşmanın da köklerini vermiş olabileceğine dair, kimi soruların çengeline takıyor. Ama biz tüm bunları ayrı yolculuklar için erteleyerek atımızı, bir “mola” vermek üzere sürelim;

*Ayıştığı nasıl da pırıl pırıl!
Bu gece sürüyorum atımı, heybemde
bol bol boğa eti **

diyen kızılderili gibi dingin hem huzursuz, ilk yolculuk tutanağımızı yazmayı deneyelim. Mola yerine gitmek de bir yolculuktur; üstelik yaptığımız yolculuğun doğurgan izleri, bugüne dair ikircikli tartışmalarımız ve geleceğe kanat vuran varoluş inadımız, birbirlerini beklemekteler: Anların bir buluşma ânı. Ola ki “Ayrı ayrı anlar arasında karşılıklı etki vardır”, diyen Marx da, ân ki fiskiyesi sonsuzluğun diye ekleyen Cemal Süreya da haklıdırlar.

Tutanaktır:

Anlaşılmıştır ki,

1. Şiirin kökleri bireysel insan etkinliğinde değil, insan-doğa ve insan-insan ilişkilerini içeren bir ortaklık formundadır. Şiir, doğasal (varlıksal) ve toplumsaldır; doğasal ve toplumsal olan ise diyalektik bir bütünlüktür.

[Bu önerme, şiiri doğanın ürperişlerinde, renklerinde ve formlarında veya soyut ‘güzel’i kuran simgelerde ya da bireyin ‘duygu’larında, çelişkilerin birbirlerine dökülen çözülüş süreçlerinde değil de, yanıtlanmamışlıkların kurduğu ‘bireyin labirentlerinde’ arayıp duran ve şiiri orada kurmaya yönelen; şiiri şiirden doğuran ve ona bağışlayan tüm idealist ‘kuram’ları, tartışma ve değerlendirmeleri köksüzleştirir ve çöktürir.]

2. Şiirin kökleri, fiziğin ve metafiziğin bitişimini kuran dinamik sınırlardan uç verir ve saçaklanır. Bu saçaklanış ‘var’ karşısında ‘yok’un sorusunu sormakla yetinir ama, ‘varlık’ın yanına ‘hiçlik’i teyelleyerek sorunu aşar; ufkunu makro ve mikro kozmosları içine alacak kadar sınırsızlaştırır. Hiçlikten devşirdiği her kazanımı ise bedenleştirir.

[Bu önerme, metafiziğin olanaklarını şiire iade eder. İmgelemin beliren, değişen, çözülen, çelişen ve bireşen gerçekliklerin (spermi ya da yumurtası değil ama), dölyatağı olduğunu ileri sürerken, imgelemin aynı zamanda sonsuzluğun insandaki uzamı olduğunu açıklar.]

3. Şiirin kökleri duygularla düşüncenin, ân ile belleğin, ‘tin’ ile bedeninin, gerçekliklerle düşlemsel olanın hem kendi, hem de özne-nesne ilişkilerinin diyalektiğini içeren tümlüğündedir.

[Bu önerme ise, duygu ve düşünce arasında yaratılan bölünmenin, beliren trajik yarılmanın giderilmesini; gerçeklik kavramının sorgulanmasını; nesne-beden-zihin-söz diyalektiğinin şiir adına irdelenmesini teklif eder.]

4. Dil düşüncenin değil, (ilksel) düşünme, ilksel konuşmanın / şiirsel dilin başlatıcısıdır; dil-düşünce diyalektiği buradan yola koyulur.

[Bu önerme, romantik idealizmin başaşağı duran yaklaşımını yeniden başaşağı çevirerek onu siler. Düşüncenin şimşek hızı, dilin yetersizliği karşısında imgelemi ve onun yetkin, zihinsel dilini göreve çağırır. Somut gözüken parçalanır, somut olmadığı anlaşılır; anlatılamayan anlatılabilir; gösterilemez gibi gelen, görünür kılınır. Sözcükler çıplak kalır, gidimli dilin kirlenmişliği anlaşılır. Tek anlama sıkıştırılmış nesne, taşıdığı fraktal anlamlandırma olanaklarını sunmaya koyulur.]

5. Şiirin anayurdu sınır tanımazlık ve müdahaledir. Olmuş ve olabilir her şey onun kozmosudur; olmuş ve olabilir her şey parçalanıp, yeniden kurulabilir.

[Bu önerme, son kertede uyum ve itaate dökülen, verili olana sevgi ve sadakat ile sonuçlanan şiirin, has şiirin anayurdunda yer tutamayacağını ileri sürer; ayrıca biçimin öz, özün biçim olabileceği konusuna dikkat çeker.]

6. Şiir varlık ilişkilerini ve varlık biçimlerini kuran “iş”in, üretmenin ve onun sonuçlarının sancılı ve ışıltılı, çevrimsel gerilimleri arasından belirir. İşin ve ilişkilerin parçalanması, emeğin ürününe yabancılaşması; rutinin, bildik olanın yinelenişleri; varolma sevincini örgüleyen çoğul ritimlerin yaşamın hızına ve mekanikleşen akışına çarparak sönümlenmeleri, imgelemin uzamsal zenginleşmelerinin önünü keser. Çoğul anlamlandırmaların ve her yöne açılan zihinsel gümraklaşmayı sağlamanın olanakları, meta estetiğinin o her yandan fişkırmış sıradan veya küçük malzemelerince belirlenip-sınırlanır.

[Bu önerme yaşamdaki, zihinsellikteki, şiirdeki matlaşmaların birbirlerine diyalektik bağlarla bağlı olduklarını ileri sürer. Yaşamın hallerinde gömülü bitimsiz zenginliklere dair algımız daralıp, imgelemimiz tekdüzeleştikçe zihinsel etkinliğin ve özelinde de şiirin kan kaybedeceğini; yaşamın, metropol surları içine çekildikçe imge değil, simge üretebileceğini; özsü kaynakları azaldıkça şiirin yalancı memeler edineceğini, şiirin plastiği ile oynamaya koyulacağını ve daha fazlasını, genel bir yönelişin içinden açıklar.]

Derkenardır:

Öyle ise,

Şiirin sonuna kadar bireysel olduğu, bu bireyselliğin ise sonuna kadar toplumsala gömülü bulunduğu; şiirin duygu-düşünce yoldaşlığının, maddi ilişkilerden doğan ve maddenin en yüksek formuna uzanan aklın diyalektik bütünlüğünün ürünü olduğu; şiirin “amacı kendinde oluşu”ndaki maksudun ise algı aralığımızın genişletilmesi, aklın diyalektik bütünlüğünün beslenip-zenginleştirilmesi ve imgelemimizin gizil gücünün şaha kaldırılması olarak açıklanabileceği, tüm “poetika” ve ortalığa saçılı tüm “manifesto” varaklarındaki ilk madde olarak kayda geçirilmelidir.

Mola Akşamı Notlarıdır:

Tutanağımızın, yeni tutanaklar ile gelişeceğini ve değişimlere uğrayacağını biliyoruz. Ama şimdilik, yazabildiklerimizin gerilimi ile katılan bedenlerimizdeki yükü, binlerce ve binlerce yıldızın titreyişi lacivert bir göğün altında çayrlara sırtüstü uzanarak, boşluğa salmayı deniyoruz. Ay, sessizce yükseliyor. Yolculuk ekibimizin yanı sıra sağımızda, solumuzda ve aramızda yabancı dünyadan insanlar ve kimilerini mitlerden anımsadığımız tanrılarla yarı-tanrılar da bizimle birlikte sessizce uzanmışlar. Az ilerideki koyu karanlıktan başlayan orman, alçalıp-yükselen varlık seslerini dalga dalga yumuşatıp, aramızda gezinen hayaletlere dönüştürüyor. Ürkünün canlı dürtüsü ile, evrenin şiirinde kaybolmuşluğun

AĞACIN ADI

Her ağacın içinde
Kendisine komşu
Bir başka ağaç yaşar

Ağacın adı çınar
Konuğu göçmen kuşlar

Ağacın adı selvi
Rüzgârdan serin gölgesinde
Uçurtma uçurur tilki

Ağacın adı çam
Okula giden çocuklar
Sanyorlar benim amcam

Ağacın adı kavak
Gölgesi bedeninden uzak

Ağacın adı hurma
Dum duma bum buma
Mektubum geç kaldı diye
Sakin beni unutma

Ağacın üstünde mehtap
Ağacın altında sincap

Her ağacın içinde
Kendisine komşu
Bir başka ağaç yaşar

Seyhan ERÖZÇELİK

SEYHAN ERÖZÇELİK'TEN SİYASİ ŞİİRLER

“Sünnetsiz Cesetleri Ben Gördüm, Merak Ettim Baktım.”

□ Devlet kanalı TRT-1'de yayınlanan belgeselde, suikaste kurban giden gazeteci yazar Hrant Dink Maraş Katliamı'nın sorumluları arasında gösterildi. Taraf gazetesi yazarı Demiray Oral'ın haberine göre geçtiğimiz akşam TRT-1'de yayınlanan 'Şahların Labirent'i' belgeselinde 11 kişinin öldürüldüğü Maraş katliamı da konu edildi. Olaylarla ilgili ayrıntıların ve fotoğrafların ekrana getirildiği belgeselde katliamın bir numaralı ülkücü sanığı Ökkeş Şendiller'in görüşlerine yer verildi. Şendiller röportajda, Maraş'ta yaşananların bir Alevi-Sünni çatışması olmadığını, işin içinde Hrant Dink ve arkadaşlarının kurduğu sol örgütlerin (TIKKO) bulunduğunu söyledi. □ Şendiller ayrıca, "Hrant Dink ve arkadaşlarının örgütleri bu işleri yaptı. Zaten olaylarda ölenlerin arasında yer alan 6-7 tane sünnetsiz cesedin Alevilerle, Sünnilerle ne alakası var?" dedi. □ Oral'ın anlatımına göre Şendiller'le yapılan röportaj sırasında ekrana da Hrant Dink fotoğrafı kaplandı.

(Bir gazeteden. Olduğu gibi. Ayrıca, yukarıdaki, bir şiir değil. Başlığımı **ben** koydum. Sadece.)

derinliği arasında salmıyoruz. İki küçük bulut ayın önünde tüllerini savurarak bir süre oyalanıyor, sonra uzaklaşıyorlar. Bir puhu kuşunun buğulu sesi yankılanıyor. Sessizlik alabildiğine yoğunlaştığında, kalp vuruşlarımızın birbiriyle buluşup-kaynaştığını; ortak ritmimizin bize tanrılarla yer değiştirttiğini duyumsuyoruz. Yolculuk ekibimizden birisi, dalgali sarı saçları olan, alın çizgileri derin ve burnu sert hatlı, ama yüzü yumuşacık genç bir adam, bedeni gölgeler içinde ve kıvıltısız, Bachelard'ın bir metnini okuyor. Telaşsız, tok, usuldan sesi bedenlerimizi dolandıktan sonra ormanın sesleri ile yıldızların sessizliğine karşıyor. Ay, yüzünde gölge oyunları kurarken sesi biraz daha ritim kazanıyor. Gözlerim gökyüzünde, bedenimde sıkışıp zonklayan yeryüzü, onu dinliyorum:

“...ışma ile molekülün işbirliği yaptığı sezilir; molekül, gelen ışmaya kendi özel ışma özelliklerini katarak tepki verir. Moleküle değen titreşim eylemsiz bir nesne gibi, hele hele şu ya da bu derecede bastırılmış bir yankı gibi sıçramayacaktır; çok sayıda titreşim katılacağı için, başka bir tınısı olacaktır.”

Başlayan rüzgârın uğultusu bir süre için genç dostumuzun sözcüklerini de uçurturuyor.

“...bir çarpma, sıçrama, yansıma sorununun... basit bir enerji değiş tokuşu..nun söz konusu olmadığı.. anlaşılır. ..gökyüzününün matematik açısından yorumlanmış olan mavi rengi...başımızın üstündeki yıldızlı gökyüzününün öğretici olduğu kadar öğreticidir.”

Rüzgâr önüne kattığı bulutlarla birlikte hızlanıyor. Genç adam okumasını ayağa kalkarak ve aramızda dolanarak sürdürüyor:

“...Henüz yeterince aydınlatılmış bir olay değildir bu, ayrıca elektromanyetik çarpışma adı verilmesi de yanlıştır. Burada görececi mekaniğin, optiğin, elektro-manyetizmin bir toplamını görmek gerekir. Bu toplam en iyi uzay-zaman dilinde ortaya konulabilecektir. Bu yeni dilin eğretilmelerini acaba hangi şair verecek bize? Zamansalla uzaysalın birliğini imgelemeyi nasıl başaracağız? Uyum konusundaki hangi yüce görüş, uzayda bakışimli kalarak zaman içinde yinelenmeyi bahşedecek ki bize?”

Gökyüzüyle göz göze geliyoruz. O bizi kendi derinliklerine, biz onu imgelemimize davet ediyoruz. Rüzgârla birbirimize bakıyoruz. Yağmur damlaları ile karşılıklı, birbirimize bakıyoruz. Yağmur damlalarının ritmi, rüzgârın sesi, Bachelard'ın sözcükleri, çayırılığa uzanmış hepimizin nefesi buluşuyor, yeni bir tınıyı kuruyor ve yeni bir türkü örmeye koyuluyor. Gözlerimi kapadığımda, Eluard'ı hınzırca gülümserken görüyorum:

“Şarkı söylemek için şarkı söylüyorum, çünkü bir şarkıdır yaşam. Sesler duyuyoruz, bizim seslerimiz bunlar. Özgürleştiriyorlar bizi.”

Bedenlerimizin küçük ve sekmeli devinimleri eşliğinde uykunun yorganına sarılıyoruz. Hep birlikte.

Kaynakça

Celâl Soyca, “Edebiyat Akıl Dışı mıdır?”, *Etken*, S. 10, s. 24 vd.
Gaston Bachelard; *Yeni Bilimsel Tın*; Çev. Alp Tümertekin, İthaki Yayınları, İstanbul, 2008.

İsmail Mert Başat, “Şiir, Metafizik ile Şiirleşir”, *Etken*, S. 10, s. 19 vd.

Karl Marx; *Ekonomi Politikin Eleştirisine Katkı*; Çev. Sevim Belli, Sol Yayınları, Ankara, 1970.

Paul Eluard, *Ozan ve Gölgesi*, Çev. Özdemir İnce, Adam Yayınları, İstanbul, 1984.

(*): Talat Sait Halman çevirisi

HAYATI ŞİİRLEŞTİREN KİTAPLAR, 5

Ramis DARA

2000'lerden sonra şiir yazmaya başlayan şairlerin önemlice bir bölümü, 1980-90'lardan gelen şiirden koparak, içinde yer yer görselliği de barındıran pek çok deneye girişti, özellikle bilgisayar-internet etkisiyle temelden değişen yeni hayatı şiire sokmayı denedi. Bunlardan birçoğu şüphesiz deneyci olarak kalacakken, diğerlerinden iyi şairler de çıkacak. Çıkmaya başladı bile.

İşte **Ömer Şişman** (1980) bunların en başarılılarından biri. Onun ilk şiir kitabı *Hata Devam Ediyor*'u, bence, önceki dönemden kopuşu başlatan şairlerin pek çok deneysel özelliğini topluca ve başarıyla temsil ediyor.

Bu açıdan döneminin başyapıtlarından biri diyebiliriz şimdiden *Hata Devam Ediyor* için.

Hem şairini; hem de şairin bu kitabıyla ilgili, "kanımca Türk şiirinin son on yılındaki en iyi ilk kitaplarından biri" yargısında bulunan eleştirmen Utku Özmakas'ı kutluyorum.

Şairden okuduğum sınırlı sayıda şiirden hareketle Özmakas'ın söz konusu saptamasına karşı çıkmıştım başlangıçta, ama kitabı okuyunca çok şaşırıp ve sevindim, toplamı gerçekten çok beğendim.

Kitaba başyapıt dedim ya, baş şiir de benim için "Meleksiz". Genel olarak zaten kitaptaki dört bölümün ilk ikisindeki şiirleri daha çok beğendim; 27.-39. sayfalarda yer alan adını andığım şiirse, sayısız deneyselliği içinde barındırdığı kadar, bildik lirik, anlatımcı şiir öğeleriyle de gerçekten çok farklı bir şiir. Buyurun:

"(çivi çiviye söker. / ama bir çarımuh yapılır dört çividen.)" (s. 31),

"ışıkta acı çeken bitkilerle örtülü tüm dünya" (s. 32),

"vadyoyu dinliyorsun / bütün istasyonlar aynı. / iç cepten geliyor çünkü tüm ses. / piyanistin kalbi tek tek geliyor kulağına." (s. 34),

"olmak bir kötülüktür diyor / bense bir pencereyi açıklıyorum / odası kadar sessiz durarak." (s. 37),

"yanlış açıklandı / açıklanan her şey gibi." (s. 37)

Bağlamlarından koparıp alınmış bu dize-sözlerin tek başlarına fazla şiirsel değer üretmedikleri elbette söylenebilir; ancak bunların bütün içindeki yerlerine ve bu yerlerle oluşan bütüne, bütünlüğe bakınca diyorum ki, "Meleksiz" gerçekten hoş ve önemli bir şiir.

Bu şiiri, kitaptaki diğer pek çok şiiri, kitabı, çok anlamadan sevdiğimi; çok anlarsam sevmeyebilirim diye korktuğumu ya da tam anlamayayım diye kendimi tuttuğumu; her güzel şiir karşısında tutumumun biraz bu olduğunu söylesem şaşırılacağını biliyorum. Yeniden alıntılayayım: "yanlış açıklandı / açıklanan her şey gibi." (s. 37)

Zaman ne diyecek, şairi nereye gidecek, şimdiden elbette bilemeyiz, ama harika bir şiir kitabı, basbayağı bir 'eser' var burada karşımızda. Bir daha böyle çoğul yapıları kitap yazılmayacağına göre, şairi kitaptaki açılım uçlarından hangisine, hangilerine yönelecek?.. Sorması kolay, yanıtı doğrusu zor bir soru bu.

İyisi mi, kitaptan, yeni bir denge, iyilik, güzellik duygusuyla ayrılmaya bakalım: "bir koluma n'aber yazdım öbürüne iyi" ("Kusursuz Bir Cortes", s. 40).

Künye; Ömer Şişman, *Hata Devam Ediyor*, Sardes Yayınları, İzmir, Aralık 2005. (80 s.)

*

Anlatılır ki, Somuncu Baba namıyla maruf Şeyh Hamidüddin-i Veli, Bursa'nın ünlü Ulu Camii'nin açılışında okuduğu hayatının ilk ve muhtemelen tek hutbesinde Fatıha suresinin yedi ayrı tefsirini yapar. Molla Fenari'nin değerlendirmesi şudur bu hutbeyle ilgili olarak: "Şeyh Hamidüddin-i Veli bize burada hikmetler saçıyor ve ululuğunu gösteriyor. Fatıha'nın yedi tefsirinden ilkinin burada bulunan herkes anladı. İkinci tefsiri buradakilerin bazıları anladı. Üçüncü tefsiri sanıyorum çok az kişi anlayabildi. Dördüncü tefsir ve sonrası bizim idrakimizin dışında kaldı. Bunları ancak kendisi anlayabilir."

Teşbihte hata olmaz diyerek, *Ücra* (2002-2005'te Konya'da

çıkan şiir dergisi) şairleri **Bülent Keçeli**'yle (1968) **Murat Üstübal**'ın (1968) ilk kitaplarındaki şiirlerinin, genel hatlarıyla şiir okurunun idrakinin dışında kaldığını söylemek istiyorum. Bu arada bir de şüphem var; yazılma sürecinin üzerinden belli bir zaman geçince belki şairlerinin kendi idraklerinin de dışında kalıyordu bu şiirlerin saklamak için kılı kırk yardıkları şeyler –neyse.

Şiir-kitapları-dışı mekânlarda, Murat Üstübal'ın "*Ücra-Şiir*", Bülent Keçeli'nin "*İkinci Yeni Şiir*" diye anma eğilimi gösterdiği bu şiirlerin derdi elbette, –kendileri böyle söyleyemeyecek olsalar da– öncelikle şiir olmak, sonra da İkinci Yeni Şiirini aşmak.

Murat Üstübal *Mahfil*'in 2. sayısında (25 Ocak 2008) "İkinci Yeni'den İkinci Yeni şiirini aşarak değil aşırılaştırarak çıkılabilir. Kanıt: Ücra" diyor.

Bülent Keçeli de şiir kitabı *Gen Tecrübeleri*'nde başlayıp 18 Ocak – 18 Temmuz 2008 tarihlerindeki 5 *Mahfil* sayısında (1., 12., 20., 24., 27. sayılar) "İkinci Yeniye Elveda İkibinciyeniye Merhaba Şiiri" başlıklı 5 şiir daha yazarak meramını anlatmaya çalışıyor.

Üçüncü bir dert de, tanışma, yararlanma olarak anıldığı için yukarıda saymaktan kaçınsam da, Mustafa İrgat'ı aşma çabası.

Tabii her şey aşılmaya varılacak yer yokluk oluyor; yokluğu aşamıyorsunuz.

Murat Üstübal ve Bülent Keçeli'ye bu herkesi aşma ve şiire yeni ufuklar açma çabaları için kendi adıma teşekkür ediyorum. Son dönemlerde aşırı yorum diye güzel bir deyim kullanılır oldu ya, bence bu durumun adı da aşırı çaba; dilimize ve şairlere yararlı olmasını diliyorum.

Bu arada Türkiye Türkçesinde tez elden ikiye, üçe bölündüğünde ya da ikisi üçü tek sözcükmüş gibi bir araya getirildiğinde, dahası yeni harfler eklenip çıkarıldığında üretilip türetilen sözcüklerin bir Sözlüğü yapılmalı ve günümüz şairlerinin bir bölümüyle şiir adına deney yapanlar büyük bir zahmetten kurtarılmalıdır –hani var ya, ayak sözlükleri gibi.

İlk katkılar da burada okuduğumuz kitaplardan olabilir:

Gen Tecrübeleri'nden: an nemiz (s. 10), uğrahimim (s. 12), cis mani'yetine (s. 14), kusur'umdan (s. 15), pornstar (s. 22)...

Huyname'den: gani;met inler (s. 42), katı'şiksiz (s. 43), ton bari (s. 44), şuaşı şu arası (s. 44), ha vari (s. 44), bey huuu de ki (s. 46), mor-artı (s. 49), katırnakarası "zuhur" [ruhu] (s. 55), mu..hakk...ak-saray (s. 56)...

Gerisini Sözlüğü hazırlayacaklar tamamlar nasıl olsa.

Başka parçalarda vurguladım; burada tekrarlayayım: Ben şiirde bu oyunlar yapılmaz demek istemiyorum, diyemem; şiirin bunlardan ibaret sanılmamasını, sadece bunlar üzerine bina edilerek yazılacakların şiir olamayabileceğini söylemek istiyorum ve naçizane arz ediyorum...

Künye: Bülent Keçeli, *Gen Tecrübeleri*, Pan Yayıncılık, İstanbul, 2007. (58 s.)

Künye: Murat Üstübal, *Huyname*, YKY, İstanbul, Ocak 2008. (73 s.)

*

küçük İskender'in (1964) *Ölü Evinde Seks Partisi*'nde (2008), başta İstanbul olmak üzere, biraz öncesi ve sonrasıyla 2000'ler Türkiye'sinde, hatta biraz dünyada, beyaz, melez ve siyah simalı üç kardeş; hayat, ölüm, öldürüm; lirizm, ince alay, bildik ve gerçeküstücu imgelerin iç içe geçtiği, birleştiklerinde tek uzun bir şiir olan "yetmiş iki" şiirle dile getiriliyor. –"Buçuk" (!) da izinle arka kapak yazısı sayılsın, Sevgili İskender!

"Ölü evi", tarihsel coğrafyayı, İstanbul'u, Türkiye'yi; "seks partisi"se, buralarda yaşananları, hak ederek ya da etmeden ayakta, hayatta kalma çabalarını dile getiriyor gibi.

Ama bence bırakın bu söylediklerimi de, kitabın arka kapağında şairinin kendi söyledikleriyle yaklaşım bu şiirlere, seks sözcüğünün ilk elde çağrıştırdıklarıyla fazla hesaba katmadan.

Bir de teselli ikramiyesi: "*Kalp dediğin o da et / o da dağılıyorsa toprağın, hatıraların altında / bir şekilde nasılsa.*"

Künye: küçük İskender, *Ölü Evinde Seks Partisi*, Sel Yayıncılık, İstanbul, Ekim 2008. (85 s.)

*

Bir ayrılık şiiri, bir ayrılık-şiiri-kitabı Anadolu'da, Türkçede ancak bu kadar güzel yazılabilir, bu çağda. Tek şiir belki yazılır da kitap zor. **Kemal Varol**'un (1977) *Temmuzun On Sekiz'i* (2008) gerçekten çok iyi bir şiir kitabı, çok iyi bir ayrılık şiiri kitabı. Şairi

HANİDİR

Zerin kırpımlarında şu yitim ürküsünün
Günün al damgasını kalımlara adayıp
Ağan kumu eliyorum ellerimle boz yelde

Dolağımı çıkardım gün çörküsünün
Bir çöküm öyküsünün teleğine adaklı
Uçtan uca yarıldı o kalın varak

İnce kumun incecik akışını bozarak
Hanidir bellekten kopmuş bir dilde
Nice hin oyalanmış kunt şahlanmıştı Süre

Müslim ÇELİK

DELİ AYTEN GAZELİ

İnce pazen
entari
kalınca tokmak davuluna, gum gum gum!
Yaşamdan anlam çıkartmak gerek.

Kimi kurtuluyor
göğsündeki tutsaklıktan
öyle sanırsın
kuruyacak bütün geçmiş
der ki, beni konuşurma
Davulumu çoşturayım Heykel'de
gum gum da gum

Acılarım gül ışığınca
kocaman bir sofa
kentin ortasında
bikkın, sevdakâr
yoruluyor azar azar
düşlerimin ağlarıyla

İki-yüzlü dünyanın
ve geçmiş ve gelecek rüyamın
kuşları kışkırtarak...
alkışlıyor baharı
-içi içinden geçiyor

İhtiyacı kimliğine
bir numara, büyük beden
çok mu ölümler kendine
verirse mi, kızlığını ay
ten kalırsa bircik

gumbudu gumbada gumbada.

Yanımdaydı, sustu
bakıyor, bakmıyor gibi konuştu
içinde depres
korkusu su su su!

Değnekle dövmek her şeyleri
gum gum da
gum gum
gum gum da
gum gum
gum gum
gum!..

kutluyorum. Üzerinden üç yıl geçtiği söylenen bir ayrılık, masal ve efsanelerin bin yıllık zamanları anlatılıyormuş gibi bu kadar güzel anlatılabilir. Üstelik dolaylı kavuşma umudu kapatılmadan.

Tarihi ayrılık şiiri ustalarına minik göndermeler yapılırken de yaşanıp bitmişliğin, geçmişliğin kopukluğuna, soğukluğuna düşülmeden.

Kitapta klasik şiirleştirme yöntemleri de deneysel yöntemler de yerli yerinde.

Klasîge örnek: Bağdatlı Ruhi'nin "yatur"una üç dize sonra gelen "çukur" uyağı vb... (Burada böyle kabak gibi yazıldığına bakmayın, yerinde okuyun lütfen.)

Deneyselle örnek: 33, 34 ve 35. parça (iki kara sayfayla onu tamamlayan üçüncü sayfa) bloğuyla, 41. parça (birliktelik dönemi simgelerinin sayım dökümü).

Eski Ankara yıllarımdan Diyarbakırlı iki şair arkadaşım vardı; Adnan Satıcı ne yazık ki erken gitti, Hicri İzgören umarım iyidir; Adnan'ın yerine şimdi, tanışmadığımız ve muhtemelen tanışmayacağımız Kemal Varol geldi. Hoşgeldi.

(Tanışmak derken elbette vicahilikten söz ediyorum, giyabilikten değil: Şair daha 21 yaşında bir öğrenciyken, 1998 *Yeni Biçem*'lerinin iki sayısında şiirine yer vermiştik: 58 Şubat'ta "İplik ve İntihar", 62 Haziran'da "Kalanların Sayrısı Görülmez Olur".)

Kitabın adıyla ilişkili olarak: Şecaattin Tanyerli'nin söylediği tango (Söz ve Müzik: İbrahim Özgür) ne doğurganmış; Selim İleri'nin *Mavi Kanatlarınla Yalnız Benim Olsaydın* romanından sonra Kemal Varol'un da bu şiir kitabına ad oldu.

Ve ben şimdi bu mini yazıyı bitirince Mavi Kelebek tangosunun yanı sıra, Yesari Asım Ersoy'un "Zamanla belki geçer bu aşk da hicran da / Seven gönülde muhabbet söner mi bir anda" diye başlayan hüzzam şarkısını (Sözler: Nahit Hilmi Özeren) dinlemek istiyorum.

Künye: Kemal Varol, *Temmuzun On Sekizi*, Everest Yayınları, İstanbul Aralık 2008. (55 s.)

*

Metin Kaygalak'ın (1968) aynı yayınevinden "eş zamanlı" olarak yayımlanan *Ortodoks Oğlanlar İçin Fücür ve Nâr Defterleri* (2006) kitaplarını, önerildiği gibi eş zamanlı olarak okudum ve yok yere iki kitap olarak yayımlanmış oldukları kanısına vardım. İkisi pekâlâ aynı kitap içinde yer alabilir, daha oylumlu olan birincisi ilk bölümü, ikincisi ikinci bölümü oluşturabilirdi, dedim kendi kendime. Çünkü iki kitap da derdi olan birinin aynı sızlanmalı, yakınmalı, tekdüze söylemiyle kurulu şiirlerden oluşuyor.

İlkinde toplumsal, ikincisinde bireysel sorunun söz konusu olduğu söylene de, şiirin yapısı, tarz aynı, milim fark yok.

Bence Metin Kaygalak, Türkçe şiirde şiiriyle herhangi bir özelliği olmayan, çok sıradan, çok ortalama bir şair. Ancak geldiği yer itibarıyla abartılıyor.

Geldiği yer: Alevi Kürt. Ne güzel! Türk, Kürt, Sünni, Alevi... sayısız kardeşim oldu ve hâlâ var. Ben mi? Bunların hepsiyim!

Ve soru: Kendini Türkçülere bakarak Türkçü, Kürtçülere bakarak Kürtçü, Sünnilere bakarak Sünni, Alevilere bakarak Alevi gibi hissetmeyen ve fakat anadili Türkçeyle okuyup yazan, evrensel insanlık, kültür ve sanat değerlerine bağlı Anadolu insanı ne yapmalı bugün? En yalnızlardan, yersiz yurtlulardan, kimliksiz, kişiliksiz, marjinal sayılanlardan biri o gibi geliyor bana.

Künye: Metin Kaygalak, *Ortodoks Oğlanlar İçin Fücür ve Nâr Defterleri*, Avesta Yayınları, İstanbul, 2006. (60 ve 48 s.)

*

Hayriye Ersöz'ün (1972) ilk şiir kitabı *Suyu Dinleyen Çöl*'ünün en ilginç özelliği cansız varlıkları canlılar (canlıları da cansızlar) gibi değerlendirmesi. Kitaba da adını veren, en etkileyici şiir dışında, ilk okuyuşta üç şiirden seçtiğim dizelerin de genellikle bu çerçevede yer aldığı sonradan fark ettim (iki parça):

"Kıyıya bağlanan her gemi ölür" (s. 77), "Şimdi duyuyorum ağaçların gövdelerine yerleşen / Oyukların sesini. O derinleşen acıyı." (s. 56), "Çiçek satıcısı bir kadımdı. Üzgün / Bakıyorum gül almayan sevgilime." (s. 39)

Şiiri hayatının önüne alması, yazma enerjisini bütünüyle senaryo yazımına kaptırmaması koşuluyla daha iyi şiirlere imza atabileceğini düşünüyorum Hayriye Ersöz'ün.

Künye: Hayriye Ersöz, *Suyu Dinleyen Çöl*, Mayıs Yayınları, İzmir, Kasım 2006. (80 s.)

İLK TOHUM DEĞİŞTİRİLİRSE, ÖCÜLER KAYBEDECEK!

Fergun ÖZELLİ

ÖCÜ RENGİ

annem nisanın biriydi hep
babam her ayın otuz ikisi

saksılar sahiplendi beni

saksılar: dünyanın en aydınlık yeri

büyüme genzime gemi sıkışması

yağmalanmak iyidir
her vuruluşumda şiir kaldırır alınımı

cevizden bir kadını bekliyorum
gelse şehrin yapışkan metalini yarsak

o zaman nasıl takardım öcülerin rengine
ışıkla yontmama gerek kalmazdı ödümdeki volkanı

hep terlerdi bayram sabahları
soğuk güller yıkardı derimin içini

hiç susmazdı ömür kâğıdım

– Özkan Satılmış

Özkan Satılmış'ın "Öcü Rengi" şiirini, 2004 yılında (belki de ilk ve son kez seçici kurul üyeliği yaptığım) bir şiir yarışmasında ve daha sonra da *Dize* dergisinin Kasım 2006 sayısında okumuştum. Daha ilk karşılaşmada sevdiğim şiirlerden biri olmuştu. "Neden acaba?" diye sordum kendime ve bu nedeni bulmak için de başladım yazarak düşünmeye.

"Annem nisanın biriydi hep" diyordu şiirin öznesi; yani, "o bir şakaydı" demeye getiriyordu. "babam her ayın otuz ikisi" (1) diye ekliyordu sonra; yani, "o yok, hiçbir zaman olmadı" diyordu. Aile içinde yaşanan anne baba ayrılığını, ya da babanın (içinde ölümün de yer aldığı çeşitli nedenlerle) aileyi terk etmesini; annenin, "anne" olmanın gereklerini yerine getirmediğini, bu ismin sadece bir tabela olduğunu, çarpıcı bir söyleyişle önümüze koyuyordu.

"Saksılar sahiplendi beni" diyordu sonra aynı özne; buradaki "saksılar" da, biyolojik anne ve baba olmayan, ama çocuğa insani içgüdülerle yaklaşan, onun büyüyüp, yetişmesine yardımcı olan akrabalar, komşular, sosyal yardım kurumları gibi onu sahiplenen kişi ve kurumları kanımca. Üstelik bu "saksılar: dünyanın en aydınlık yeri"ydi; yani, anne ve babanın bildiği, gördüğü, ama elini asla uzatmadığı, en ışıklı, en görülen, en şeffaf yer... "büyüme genzime gemi sıkışması" diyordu bu yüzden. Büyüme sürecinde yaşanan acıyı, müthiş bir abartma, olmazlık ve olağanüstülikle, hatta belki de saçmalıklarla ortaya sermeye çabalıyordu. Öyle ya, insanın genzine bir damla su, minicik bir ekmek kıntısı kaçtığında olanları düşünün; (olanaksız ya, oldu diyelim) gemi sıkışması'nda kim bilir neler olur; hayatla ölüm arasında kim bilir kaç köprü geçer ve dönülür?

Bu dizeden bir sonraki dizede ise, "yağmalanmak iyidir" diyordu şiir öznesi; hayatı yağmalanmışların (bu talandan ders çıkararak), gidecekleri toprakları ve oralara giden yolları gösteren haritayı, kendi deneyimleriyle çizmesinin asi ve onurlu, ama bir o kadar da hüzünlü edasıyla. Üstelik yanında yepyeni ve sağlam bir dostu da vardı artık: *şiir*. Öyle bir dost ki, her geri çekilişte ona yeniden ileri atılma heves ve isteğini taşıyor; görüntülerden kurulu bir dünyada, görüntülerin ilk tohumunun düş ve yazı olduğunu ve işte tam da bu ilk tohuma dönerek her şeyi yeniden kurgulayabileceğini fısıldıyordu kulağına.

Belki de bu yüzden, "cevizden bir kadını" beklemeye başlıyordu olduğu yerde. Ceviz ağacının doğa içindeki güçlülüğünü ve inatçılığını düşünersek, Özkan'ın öznesinin beklediği kadının, oldukça kararlı ve zorluklar karşısında kolay kolay pes etmeyen; yani, ülkemizdeki yaygın tabiriyle, "Osmanlı" bir kadın olma olasılığının oldukça yüksek olduğunu görebiliriz. Ya da Nâzım Hikmet'in "ben bir ceviz ağacıyım Gülhane parkında / ne sen bunun farkındasın ne de polis farkında" dizelerine gönderme yapan, gizli yaşamak zorunda kalmış, biraz önce saydığım nitelikleri de bünyesinde barındıran bir insan olduğunu düşünebiliriz. "Cevizden kadını", bir şakaydı demeye getirdiği annesinin, tüm bu özellikleri içine sindirmiş, bir biçimde yeniden yapılanmış hali olabileceği gibi, nasıl olduğu hiçbir zaman anlaşılamayan, ama doğru olduğuna yüzde yüz inanılan bir duyguyla, birdenbire bağlanmış bir sevgili olma olasılığı da söz konusu elbette. İşte tam burada, kendisini yenilemiş, güçlenmiş bir anne ya da ansızın ortaya çıkan bir sevgili ile birlikte, şehrin yapışkan metalini bile yarabileceğinin düşlerini kurduğunu söyleyebilirim şiirdeki öznenin.

Kanımca, yapışkan metal bağdaştırmasındaki, özellikle metal sözcüğünün üzerinde düşünmek gerekiyor. *Metal*'in, Dil Derneğinin *Türkçe Sözlük*'ünün 2. cilt s. 935'teki anlamı şöyle:

1. Kimya. Çok yüksek elektrik ve ısı iletkenliği, kendine özgü parlaklığı olan, oksijenli bileşimiyle çoğunlukla bazik oksitler veren madde, maden.

2. Dizgi makinelerinde satırları oluşturmak için ergitilen antimon ve kurşun alaşımına verilen ad.

Ancak, *metal*'i bu sözlük anlamlarıyla almıyor şiirine Özkan. Onun *metal*'i, hem yerleşim alanlarında hem de insani ilişkilerde olmasını arzu ettiğimiz şeylerden çok, "ben"lerin ve "biz"lerin dışında kendiliğinden oluşan bir "irade". Yani, var olan tüm iradelerin, artıran ve eksiltten yanlarının birbiriyle etkileşmesinden sonra geriye kalan, hem kendi irademizde hem de onun dışında oluşmuş bütünsel bir olgu. İşte bu olgu da, içinde yaşanan kente, kent rengini veren şeyin ta kendisi; ayrıca bu "şey", daha doğrusu "şeyler" neyse, çok yapışkan; yani, oldukça sınaşık, yılışık ve güçlü; kendilerini, sahibi ve efendisi gördükleri her yere ve (kendilerinden başka) her şeye sülük gibi yapışmışlar. Dolayısıyla, sadece sahip olduklarını düşündükleri bu güçleri yitirmemek, "kent"i de sürekli kendi çıkarları doğrultusunda kullanabilmek için (ekonomik, sosyal, psikolojik, sosyolojik vb her alanda) her türlü yasal ya da yasadışı yöntemi uyguluyorlar kendi "dışlarında" gördükleri kent sakinlerine (hatta çıkarlar çakışırsa, birbirlerine de). Bu renkte, köylerin, kasabaların (feodal özellikler taşıyan) o sıcak ve paylaşımcı komşuluk ilişkileri asla yok; özenle silinmiş. Konuşma, selamlaşma hatta dinsel inanç kaynaklı yardımlaşma duyguları bile iyice köreltilip, seyrekleştirilmiş. Kentte yaşayan herkes, bu yapışkan metal "sistem"in kurduğu kurallar çerçevesinde, bir makine dişlisi gibi hareket etmek zorunda. Çünkü kurallara uymayanlar, "toplum dışı çöplüğü" neredeyse hemen oraya atılıyorlar bir anda hem de naylon poşetler içinde. Üstelik "aile" de "resmi bir kurum" olarak bu kurallardan tam göbeğinde yaşıyor; hatta onun olmazsa olmaz bir parçası. Kanımca, işte böyle bir yapışkan metal yapıyor, var olduğuna kesinkes inandığı "dışarıyı" görmek istiyor Özkan'ın şiir

öznesi; hem de, kendisini yenileyip güçlenmiş o anne ya da sevgili ile birlikte.

Ama yine de, “dışarıyı” görme isteği, *yapışkan metali* yarma isteğinden önde ve büyük değil; hatta yarma isteği daha başat da denilebilir. Çünkü yarıp ulaşmak istediği şey, belki bir sperm damlası, belki hayata hazır bir yumurta, belki bir DNA hücresi, belki ilk patlama, belki de hiç bilmediğimiz bir enerji olan “*ilk tohum*”dan başkası değil gibi. Onda, var olan ve sürmekte olan hayatın oluşma nedenleri, tasarımılanan bir toplumsal proje ve o proje için “üretilecek” “eğitilecek” deneysel birey(ler) saklı... Asıl, onu değiştirmek istiyor sanki *Özkan*’ın öznesi. İsyanı büyük. Değiştirirse, çocukluğunda yapayalnız yattığı karanlık odalarda, ya da gündüz ev içinde, sesini çıkarmasın, gürültü yapmasın, “huzuru” bozmasın diye korkutulduğu (cin, şeytan, hortlak, umacı, iblis ve periler gibi) *öcü*lerle, o yaşa dönmese bile yeniden hesaplaşacak ve onlarla yaşadıklarından onda kalanı ve onlardan korkma korkusunu da ortadan kaldıracak. Hatta bu hesaplaşma aşamasında, küçükken yaptığı gibi, tozlu ampullerden aydınlık olarak yayılan elektrik enerjisine bile gereksinim duymayacak; bunu biliyor artık. Çünkü o, içinde keyifle gezinmek istediği ve sadece ona ait olan, ama “*yöneticiler*” tarafından el konulmuş yaşama alanında, “izin verildiği” oranda ve “uygun görülen” tarzda var olan yaşama çemberinden kurtulmak istiyor beyninin her hücresiyle; sonuna kadar mücadele etmeye de azimli; yeter ki, beklediği “*cevizden kadın*” gelsin. Ama ne yazık ki, o beklediği (ya da bekledikleri) tüm istek ve çabalarına rağmen gelmiyor, gelemiyor bir türlü. O da yeniden sınıyor çocukluğuna; o en duru, en temiz, en kırılğan zamanına.

Albert Caraco, *Post Mortem* isimli yapıtında (2), “*doğru düzgün sevilmemiş, gülümsemenin gölgesiyle cezbolan erkekler misali, okşanma, sevgi dylenecek değilim*” diyor ya, bu saptama ya da kararlılığı *Özkan*’ın şiirinde yaşayan özne için tam tersinden okumak gerek. Çünkü o, hiçbir zaman yaşanmamış, belki de hiç yaşanmayacak bir şeye hasret: sevgiye... Tüm eylemliliğiyle onu istiyor; kucaklanmayı, öpülüp, koklanıp, okşanmayı, anlattıklarının dinlenilmesini, onunla konuşulmasını ve hayatın paylaşılmasını... Ama ne anne var, ne de baba; ortalıkta koskoca bir ıssızlık dolaşiyor. İşte bu yüzden *terliyor bayram sabahları*, bu yüzden *yıkıyor soğuk güller derisinin içini*. Küçük bir çocuk için bundan daha acı, daha acıtıcı başka bir şey olabilir mi? Olmuyor da, o acının izleri henüz fidanken yapıyor tarihine ve yerleşip kalıyor. Ama yılmıyor *Özkan*’ın öznesi; direniyor acılara, ıssızlığa; can dostu şiirle birlikte. Kâğıdın yırtılıp buruşturulup atılabileceğini, hatta yakılabileceğini biliyor, ama aynı kâğıda yazı yazılıp, resim de çizilebileceğini, belki de tarihin yeniden yazılabileceğini öğrenmiş artık. Susmayacak... Ömrünü, yani yaşam süresini de bir kâğıt olarak belirleyip, direnç ve isyanını onun diliyle aktarmaya çalışıyor; hatta, “*ilk tohum*”a da böyle ulaşıp, değiştirme umudunda. İşte bu umut da çepeçevre sarıldığını düşündüğü sevgisizlikten sevgi denizlerine çıkarıyor onu; ıssızlıktan çoğulluğa... Ayrıca inadının da inat olduğunu eklemem gerek; “*öcü*”ler, mutlaka kay-be-de-cek! Sanırım, bu inadı belirlemekle de yazının başında kendime sorduğum sorunun yanıtını bulmuş oluyorum; çünkü: daha ilk karşılaşmada, işte bu inat sevdirmiş bana *Öcü Rengi*’ni.

(1) *Özkan* Satılmış, *Dize*, Kasım 2006, s. 4.

(2) Albert Caraco, *Post Mortem, Versus Kitap*, Mayıs 2008, Çev: Işık Ergüden, s. 51.

* İlginçtir, bu dizelere benzeyen çok yakın bir sesle, *Gonca Özmen*’in 2008 yılında yayımlanan *Belki Sessiz* kitabında yer alan “Çünkü Annem” şiirindeki, “*Babam bir ünlemdi akşamla uzayan / annem ki deltaların yazılmış tarihi*” dizelerinde karşılaştığımı da buraya not düşmeden geçmemeliyim.

ŞÖHRET

İş davetiyesindeki adresim:
Cihangir Kumrulu Sokak, Martı Apartmanı,
zemin kat, kapıcı dairesinin yanı.

Üst katımda Fethi Naci, Emel, Deniz,
geceleleri onların topuk sesi.
Orta katta Pirko Çiyiltepe, oğlu Atlan,
onlara bitişik, Fransız kız arkadaşıyla
kameraman Cengiz Tacer.
En üst katta da Erdoğan Tokatlı, abisi Attila.

Karım uyanmasın diye sabah;
saatin zil sesinden önce uyandım,
gene de beceremediğimi anladım,
yataкта hışımla dönmesinden.

Bir daha okudum iş davetiyesinde yazarları:
sabahın seher vakti ekip hazır,
minibüste Orhan Gencebay’ dan
Sev Dedi Gözlerim çalacak.
Beş takım elbise,
daha önce hiçbir filmde giyilmemiş olacak (!)

Bavula zor sığdırdım elbiseleri;
kendimi tutmasam,
kapıcı arkadaşımın yardım isteyeceğim.

Yemek molasında;
upuzun bir masa,
yönetmenin bir tarafında esas oğlan öbüründe kız,
benim yerim karakter oyuncularının yanında.

Geceleyn eve dönerken;
bavul, sabahkinden ağır geldi elime.
Havagazı kokan merdivenden inerken,
şöhret olmak zor iş dedim içimden.

Sydney

Ahmet CEMİL

SİZ/SİZ SES/SİZ

Geziyor yüzümde kahrolası azman!
Kaç mayın eder doğarken insan?
Gazze benden gidince eksilirim on bir gezegen
Ölümün dibi kaç metre bilen var mı?
İşte kötülüklerin tanrısı zaman! (aşımı)
Tefeciği de mülkiyeti de doğuran
Yoksa seyrediyor mi kerbela’yı insan?

Tunceli

POETİKA / POLEMİKA

Cihan OĞUZ

Şairatün Şairatün Şairün!

• Şuara Meclisi 2008’i komediyle bitirdi. Hem de ne komedi! Aylık *Milliyet Kitap* dergisi, sanki “*en yaşlı şair*” Fazıl Hüsni Dağlarca’nın ölümünü bir köşeye sinip beklemiş gibi, daha kırkı bile çıkmadan -çünkü aralık ayında dergi yayımlandığına göre, muhtemelen kasım ayında yapıldı *anket*. Dağlarca ise henüz ekimde ölmüştü!- “Yaşayan En Büyük Türk Şairi”ni seçti: Gülten Akın.

Seçimi yapan 50 kişilik jüride çok saygın ve benim de çok sevdiğim isimlerin olması *yapayanlışı* azaltmak bir yana, daha da pekiştirir mi, bilmiyorum. Ama edebiyatın vicdanı adına birkaç soruyu peş peşe sormak da boynumun borcu:

1-Haydi, Arif Damar’ı, İsmet Özel’i, Sezai Karakoç’u anladık... Peki, jüriden bazı isimler, nasıl oldu da Lale Müldür’ü, Ahmet Güntan’ı, Birhan Keskin’i ve küçük İskender’i de “Yaşayan En Büyük Türk Şairi” adayı olarak sayabildi? Hepsisi de birbirinden değerli şairlerimiz bağışlasın, ama kendi değerlerini de bu arada düşürmeye kalkmasın, Anadolu’da bir laf vardır: *Daha sıçtığı bok denize gitmedi*, diye. Jürinin seçimi de o hesap!

2- Hem 50 kişilik jüride yer almak, hem de -gerçi Gülten Akın *açık ara farkla* kazanmış yarışı- jürinin belirlediği isimlerden biri olmak nasıl bir yanıltır Sevgili Birhan Keskin? Ve Sevgili Murathan Mungan? Ve Sevgili Lale Müldür? Ve Muhterem Hilmi Yavuz? (Acaba aldığı tek oyu kendi kendine mi verdi?)

3- “*Açık ara farkla*” kazanmak nasıl bir deyimdir ki, jürideki yazar ve şuara takımı böyle bir nitelermeye tebelleşmeyi kabul etmiştir? Oldu olacak, at yarışlarındaki gibi “*üç boy önde bitirdi yarışı*” deseydiniz!

4- Haydi jüri bir hata yaptı, kendisinin de aynı zamanda hem *seçici*, hem *seçilen* olabileceği ihtimalini unuttu; Gülten Akın niçin böyle bir sıfatı kabul etti ki? *Milliyet Kitap*’ın “Yaşayan En Büyük Türk Şairi” ödülü öyle hemen üzerine atlanacak kadar yüce bir hazine miydi? Değerini bir kez daha mı hatırlatmak istedi bize? Biz bu kadar kadirbilmez miydik?

5- Jürideki 50 isimden 31’i şair değil. Ama çoğu kaliteli ve deneyimli yazar. “*Kral öldü, yaşasın kral*” denilemeyeceğini bilecek kadar *zarafet* sahibi olması gereken edebiyat insanları. Ama olmadı. Fazıl Hüsni Dağlarca’ya bilmeden kötülük yaptılar. Bir de iyilik tabii: Ödülün ne kadar *vahşetengiz* olduğunu gözümüze gözümüze soktular!

• Mütevekkil belki, ama içtenlikte üstüne yok. İbrahim Tenekeci’nin *Ağır Misafir* adlı yeni şiir kitabının *Yeni Şafak Kitap* dergisindeki ilanında rastladığım o dizeler, belki bir yere yazılıp, sonra hayatın kulağına fısıldanır, kimbilir:

“Öpmezdi, koklardı, dedem beni
İçine çekerdi, temiz hava gibi.
Ziyan olmayan emek, derdi bizlere
Emek neydi?

Bilirdi, ne geçer, bir elmanın aklından
Alınmak isterdi, düşmeden yere.
Akli yoktu elmanın, bize kalırsa
Okulda öğretmişlerdi...

Yakındı Üsküp ona, çok uzaktı Bomonti
Bir sürü örnek, bunun gibi.
Acıkmak tok tutar kimi insanı,
Bilirdi, kimde, imza yetkisi.

Yeterdi, artardı, normal süre
Namazdandı, dizindeki yamalar.
İkinci miydi, neydi, şimdi unuttum
Durmadan ağlıyordu kadınlar...

Koymazdı ölümü adam yerine...”

Dergiler: Şiir Ummanı

• *Heves* dergisinin Ocak 2009 sayısında, Ömer Şişman’ın müthiş bir şiiri var. Tüm *Heves* taifesi gibi o da “somut şiir” erbabı olduğu için, şiire isim yerine “göz” resmi koymayı yeğlemiş. Şiirdeki “argo” düzeyi handiyse kardeş denecek kadar bana yakın olduğu için mi beğendim, yoksa dizeleriyle anlamı altüst edip, yerine içtenliği ve masum/çirliçiplak insanın çığlığını ikame ettiği için mi etkilendim, bilmiyorum. Ama küçük bir örnekle işin içinden sıyrılıyorum da, siz dizelerdeki şiddetin gerisini tahmin edin: “*Broşürlerine, internet sitelerine baktım / beyin amcıklaması ünitesi yok hiçbir hastanenin*”.

Efe Murad’ın “Zenciler” şiiri de ilginç ve çarpıcı: “*Zencileri severim, dans ederler ama hayır demezler // ölümü bilirler kadri bilmezler.*”

Asıl vurucu dizeler ise Ozan Çılgın’ın “Türkiye” adlı şiirinde gizli:

“Sınıf arama burada sınıf yok
Senin sınıf dediğin horlayan bir hortlaktır
Özgürlük arama burada özgürlük yok
Senin özgürlük dediğin ağlayan bir kaltaktır
Secde arama burada alın yok
Senin alın zannettiğin kimbilir bir ilhaktır
Yok yok yok diyorum sana
(...)
Bana sövüp durma beni nida belleme
Çakılmadı daha iktidarın etine
Daha yerleşmedi kaşpeliğim kadınına
Ondan uslu dur ezberimin içinde
Ezberimdeki hududu cesedinle elleme.”

• *Sözcükler* dergisinin Ocak-Şubat 2009 sayısında Betül Tarıman’ın “Dikkat Kesilince” şiirinde dikkate kesildiğim dizeler var: “*Unutma aşk kirlendi diyen de aşkı kirlendendir / yaş alınca insan kırkından / eşitlikçi gök arar kendine sabrı yoktur.*”

Güray Öz’ün “Zamanla” şiirinde de sanki hayata küçük bir sitem saklı: “*Zaman tozlu bir gravür / Zaman aşkın bir fahişe / Zaman ihanetin daniskası*”.

Dergide benim favorim İbrahim Baştuğ’un “Bakış Boncuğu” şiiri ama: “*Şehri saran karabasana / söz deliyor: Hepimiz / ölüyüz hepimiz Hrant*”.

• *Varlık*’ın Ocak sayısında Özgür Asan’ın “Gece’nin Bastonu” adlı şiiri dikkat çekiyor. Modern hayatın karmaşası içinde kendine el feneriyle yön arayan bir tutkun kadar hüznü ve alaycı: “*Ele beni ki delikleri dünya kadar bir elektir ölümün eşya hali / gecesin, ben bastonunun çamura degen yeri*”.

• *Kitaplık*’ta Hüseyin Peker hemen fark ettiriyor varlığını “Yön Damgası” ile:

“Başım dönüyor başa güreşmekten
taşlardaki Türk’lerden biriyim işte
heykel yontucumla uçan at figürleri yontuyorum
kesik başlar dönüyor, verdiğim şehitler
kuş olmak isteyen avcının tıp dilinde
elinde sargı bezi ve pansuman, saldırganım benimle.”

Murathan Mungan’dan çoktan beri şöyle güzel dizeler okumamıştım: “Yıldızlarını beklediğim gece / ömrüm bildim uzağı / içimin atları derin / kara içimin atları”.

Yeni Bir Manifesto!

• *Şiiri Özlüyorum* dergisinin Ocak-Şubat 2009 sayısında Mustafa Ergin Kılıç’ın “Modern Elit Dinamik Şiir Bildirgesi” başlığını taşıyan manifestosu var. 96 madde ve bir “*Son Söz*”den oluşan bildirge hayli ilginç önermelerle dolu. Anlaşılan Kılıç, genç yaşına rağmen, bir “Şiir Anayasası” kaleme almak istemiş. Ben en çok 33. maddeyi sevdim: “*Şiir; tek tiplşmeyi, gereksiz anlamsal kapalılığı, yıllarca aynı girizgâhı kullanmayı reddeder. Kendinin devamı ve kendinin ezberi olan yaklaşımı siler. Her şiir farklı bir anlayışın, biçim ve anlam örgüsünün izleğiymiş gibi okuyucu karşısına çıkmalıdır. Her şiir farklı bir misyon taşımalı ama şairi de tek olmalıdır. Her farklı bellekli ve izlekli şiirde; imgeye, ses ve söz dizimine sinen koku, şairini işaret etmelidir.*”

Dir... dir... dir... Ah sevgili Mustafa Ergin Kılıç, bunların hepsi güzel, hoş ama, aylarca zaman harcaayıp 96 maddelik “zorunluluklar” listesi hazırlayacağına, keşke şiiri biraz serbest bıraksaydın. Şairi ve okuru bu kadar kısıpca almasaydın. Şiirin hiçbir kurala bağlanamayacağını bile bile adını “*manifestocu şiir*”e çıkarmasaydın! Hani o 41. maddeye eklediğin “*Modern Elit Dinamik Şiir, her yeniyi yeni bir yeni doğurmak için öldürmektir*” şiarını biraz da yazacağın dizelerin ruhuna bıraksaydın!

Kıssadan Hisse

• Orhan Kahyaoğlu, *Radikal Kitap*’ta Eren Aysan’ın *Vesikalık Fotoğraf* adlı ilk şiir kitabını irdelerken biraz haksızlık etmiş. Bir yandan, “*Eren Aysan’ın kendine özgü, yalnız, karanlık ve şehir kültürünün yeraltı hayatlarını da imleyen bir şiiri kurma çabasına giriştiği açık. Kadın kimliğinden ödün vermeden ilginç bir şiir yolu da kat etmiş*” diyor. Bir yandan da, her “*dengeci*” eleştirmenin nişanesi gibi “*Ama...*” ile başlayan o mutad cümleyi eklemeyi edemiyor: “*Ama, daha, ayıklanmaya, zenginleştirilmeye ve en önemlisi kitap boyu ‘sıkı’laştırılmaya ihtiyacı olan bir şiir bu. Şiirine ilginç bir kapı açmış, ama bu kapıdan nereye, nasıl bir şiir diliyle geçeceği merak konusu.*”

İşin ilginç yanı, yazısının hiçbir yerinde şairden tek bir dize bile örnek vermeyen Kahyaoğlu, Eren Aysan’ı, *duygu tekrarlarına* (ne demekse!), *dilde savrukluğa* (hani kadın kimliğinden ödün vermeden ilginç bir şiir yolu kat etmişti?) ve *sözcük evreninde daralmalara* (oysa bir önceki cümlede “*Eren Aysan, örneğine fazla rastlanmayan bir kent şiirini oluşturma uğraşında*” demişti) düşmekle eleştiriyor.

Ve biz, o müthiş şiirleri, “*Nefes kadardı gölgem sıkıntı mahzeninde / Geçtim merhametin gamzesine dokunarak*” gibi insanı sarsan imge ve metaforları, “*Kapıldım hep yüzümdeki çizgileri artıran adamlara / ustaca sevişirdim hepsiyle, bir tek tasavvur olarak kalırdı sadakat*” derken, kendine attığı tokadın yankısında bile yaşamın ayak izlerini bulmaya çabalayan genç bir kadın şairin *Vesikalık Fotoğrafı*’nı okumasak, tüm bunlara inanacağız.

Mehmed Arif B.

İKİ DEĞİŞİK ŞUBAT

I.
Şubat akıyor gözelerden
kokuyor yıkanıp taranan
Toprak. Buğusunu soludum
Kadın; yaktı
Yaşlı bedenimi

Don çözülmüş yürüyor
Uyanan her dal,
her yaprak kökzümürüt,
donanmış. Yaşam, fışkırıyor;
Ova. Artık on ay
Yaz. Kokusu yaşam.
Başıma vurmuş
Uyandırıyor tenimi.
Ağır ağır yaş uykusundan.

Gün, eş alev tepemde
Sersemletiyor ekin sığağı.
Bana iyi geliyor, serin,
buz gibi TOROSLAR,
Havası kurtarıyor
Uyaran ilaçlardan
Rahatlıyor yaşlı bedenim.

II.
Sertavul rampası medetsiz.
Bolkar aşağı inmiş
Konya Ovası’ndan. Taa...
Afyonkarahisar’a kadar.
Uzaniyor kefen beyazı, kar:
Soğuk, rüzgâr.
Cama vuruyor
Pat pat paat...
Örseliyor her organımı
Soğuk. Ölümüne bu değin yakın
Yaşama bu değin irak.

Mevsim şubat ama yüzü kara
kapkara kargalar-la kar:
Ölüm! Afyonkarahisar
süt kaymağı beyazı yüzüm.
Attığım her adım
Fizan!.. Fırtınası patlıyor içime.
Kurtarma: Kocatepe Kardiyoloji
“Acil” ekibi önlüyor şubat hasarını.
Kanım ısınıyor o an
Soğuk, çok soğuk güzel
Afyonkarahisar!..

Şubat 2006

Rasim DEMİRTAŞ

AŞK GÜZELLEMESESİ

yaz gecesi bir yıldız kay
sonbaharda bir yaprak düş
gül kokulu bir rüzgâr es
kış karlarda dolaş bir ay

EMEKLİLİK GÜNLÜĞÜ -1-

Sina AKYOL

I

“Çalışmak insan haysiyetine aykırıdır” sloganı, “şırlı şenlik” bileşik sözcüğünün bana ait olması kadar bana aittir!

Şanlı 1984 yılında çalışmaya belirsiz bir süre ara verip İstanbul'dan İzmir'e taşındığımda etmişim bu sözü. İstanbul'daki farklı reklam ajanslarında -bir zamanlar- birlikte çalıştığım arkadaşlarıma yazdığım mektuplar bu 'başlık'la açılıyor, bu 'dip slogan'la bitiyordu. Sloganımın zaman içinde epey tuttuğunu, hatta kendini bazı reklam ajanslarının duvarlarında 'grafiti' olarak var ettiğini bile söyleyebilirim. Tabii ki bu durumun gururumu hayli okşadığını da ekleyerek...

Hayattır; sürprizlerle doludur: Bir süre sonra, bir bumerang gibi bana dönecek ve beni vuracaktır sloganım.

(Çalışmak üzere, İzmir'den İstanbul'a dönmüştüm bu kez. Bir dostumun da önerisiyle, Türkiye'nin önde gelen reklam ajanslarından birinde işe başlamak üzereydim. Ne var ki hazin bir son dakika gelişmesi imkânsız kıldı işe başlamamı: Meğer o reklam ajansının da birkaç duvarını süslemekteymiş benim slogan. Ajansın espriye elbet açık patronu ilk gördüğünde pek hoşlanmış, “Yahu nerden buldunuz bu lafi, kim söylemiş bakim” diye sormuş. Sloganımı duvara asanlar da bir güzel faş etmişler adımları. İşte o adı, aksilik bu ya, işe başlamama çeyrek kala, birdenbire hatırlayıvermiş patron. Denir ki, adı geçmeyen zat, o günden sonra, güvenilir başkalarının önerileriyle dahi, işe adam almaktan vazgeçmiş, dahası bütün iş görüşmelerinde mutlak surette bulunur olmuş.)

Her neyse, geçmiş zamanın tuhaf işleri deyip ikinci bölüme geçelim.

II

Darısı cümle âlemin başına; “emeklilik”imi istedim, verdiler.

İlk günün nasıl geçtiğini doğrusu anlayamadım, ama ikinci gün pek güzeldi: İsmail Mert Başat (kendisi emeklidir), Süreya Berfe (o da öyledir), Hasan Özkılıç (o dahi öyledir) ve bendeniz, Urla-İskele'de, denizin dizi dibinde, üstelik de hayırlı bir iş için oturmuş laflıyorduk. Birden şeytan dürttü; iki gün öncesine kadar sürekli çalışmanı olduğum birimin -hâlâ çalışmakta olan- yöneticisini aradım, dedim ki ona: “Denizin hemen kıyısında, arkadaşlarımla mutlu hem mes'ut oturuyor, çay içip suya bakmanın.. dahası keyifle sohbet etmenin dışında hiçbir şey yapmıyorum, ama sanırım senin ekip -başta yöneticisi olmak üzere- her zaman ettiği gibi, ziyadesiyle çalışmaktadır; eh bu da bir yaşam biçimidir, kaldı ki farklılıklar zenginliğimizdir.”

İntikamının yeterince acı olabilmesi için elinden geleni ardına koymayacağını net bir biçimde belirten yönetici, emekliliğimin dördüncü gününde beni arayıp şöyle buyurdu: “İşyeriyle yaptığın sözleşme 31 Aralık 2008'e kadar çalışmanı gerektiriyor. Emekliliğine elbette saygı duymaktayız, ne var ki yılın son üç ayı boyunca -dışarıdan da olsa- iş yapmayı sürdürmek durumundasın, bu konuda üst yönetimden gerekli izni aldım, yarın sabah bekliyoruz!”

Ertesi gündü, gidiş-geliş, bir yeniden 60 km yol kat ettim.

..Derken, 2008'in sonuna yaklaştığımız günlerde, 2009 yılı için yeni önerilerde bulunabileceğim ifade edildi. Rakı-sigara-kitap-dergi-vb kötü alışkanlıklarından dolayı, başka n'apayım, “Hay hay, memnuniyetle” dedim; dolandırdığım lafi toparlamam

gerekirse, emeklilik sonrası çalışma hayatımı, sürdürmekteyim efendim!

III

Çalışmaktan fena halde bunaldığım bir gündü, demiştim ki: “İşini gücünü bırak Sina Efendi, yan komşundan feyiz al, bahçene çık, yaz akşamının o baştan çıkarıcı rayihası eşliğinde otur, suyu seyret.”

Tıpkı öyle etmiş, bahçeye çıkmış, yaz akşamının o baştan çıkarıcı rayihası eşliğinde oturmuş, suyu seyretmeye başlamıştım. On-on beş dakika sonrasıydı; gözüm sudaydı elbet, ama aklım üst kattaki odamda, yarım bıraktığım işteydi. “Toparla pılımı pırtımı, işinin başına dön!” demiştim ben bana. Evet becerememişim; başarısızlıkla sonuçlanmıştı akşam keyfini çıkarma serüvenim. İçeri girerken, denize doğru istikrarlı bir dalgınlıkla bakmakta olan yaşıtım komşumu kaygısızlığından dolayı kıskanmış ve fakat bahçesindeki kalıcılığı taze emekliliğine vermiş, kendimle birlikte homurdanmamı da taşımıştım üst kattaki odaya.

Çok değil az sonrasıydı; yaşıtım komşumun helvasını hem lokmasını yedik.

Emeklilik konusunu kafamda evirip çevirdiğim günlerdi; “Sakin!” demişti Enver Ercan, “sakin ha, yoksa ölürsün!”

IV

Dostoyevski'yi 18 yaşımdayken okumuştum. Tolstoy'u da öyle... Çernişevski'yi okuduğumda ise daha olgun bir yaşıydım; 23-24 filan...

Demiştim ki Enver'e: “Merak etme, küt diye ölmem ben, okuyacağım dünya kadar kitap var; jimnastiği asla ihmal etmemek kaydıyla, az yazıp çok okuyacağım bir emeklilik olacak benimkisi.”

Muradım şuydu: *Savaş ve Barış'tan Suç ve Ceza'ya.. Devrim Öncesi'nden Budala'ya.. Karamazof Kardeşler'den Yüzbaşı'nın Kızı'na.. Küçük Köpekli Kadın'dan Babalar ve Oğullar'a..* bir koşu 'götürdüğüm' onca kitabı şimdiki 'akıllı' aklımla bir yeniden okuyacak.. mümkün olursa bu 'yeniden okuma'ya *Oblomov*'la başlayacak.. olabildiğince az yazacak.. torunum Çınar edepsizlendiğinde ise zaten burnumun ortasına düşmüş olan yakın gözlüğümün üstünden ona gülümseyerek bakıp “Devam et yavrum” diyecektim, “edepsizliğin vaktidir, bu vakitteki edepsizlik edebindir senin!”

V

Geldik ve gördük ve anladık ki, hiç de hayal edildiği gibi değilmiş 'yeni' hayat.

Şimdilerde, günde 60 km yolu gidip gelmeye devam ediyorum. Bu hesap özetinden de anlaşılacağı üzere, “Vuslat bir başka bahara..” demeyi de, eski alışkanlığımla, sürdürüyorum.

Fakat, arada derede, bir fırsatını elbet bulacak ve başlayacağım Çernişevski'ye! “Nasıl yapmalı da Yapmalı” diye 'bir yeniden' sorarak...

VI

Bir süre öncesiydi, Murat Yalçın'dan bir e-posta aldım: *Kitaplık* dergisinde Yahya Kemal'le ilgili bir dosya yapılacağını, bu dosyada beni de görmek istediğini belirtiyor, son teslim tarihini de vurguladıktan sonra sevgilerini gönderiyordu.

Yanıtımı hemen o gün yazıya döktüm. Tam olarak şöyle dedim:

“Yahya Kemal'le ilgili olarak, örneğin bir Hasan Bülent Kahraman, örneğin bir Osman Hakan A. kadar derinlikli görüşler getirebileceğime ihtimal vermiyorum.

İçtenlikli düşüncem odur ki, kendimi Yahya Kemal üzerine

UPUZUN BİR YERDE

anadolu'da bir yerde
yaşarsın maşrapayla
yalnızlığı seversin
yalnızlık seni severse

çeşme başında
ikindide
göveren hurma

apaçık günlerinde
kılıç-kalkan..
yalandan troya

zar atsın uzun tavlada

kumdan atlası serersin
doğan güneşe
akarsın kıyıya
sessizlik tanrıçasıyla

rüzgâr..
akşamı süzer yüreğinden
taşların saçığında

boşluk, geçer atlarla
gökyüzü kuşsuz
yürektekenden yüreğe
kırlangıç göçü

yığıldı kentlerin varoşlarına

kimi alçak uçtu
çarptı dallara
kimi yüksek kaldırımında
karıştı göklerin rengine

yalnızlıklar park etti
akşamın rengine
dudaklarında birikti yazlar
ilk şiirlerin kalemiyle

sen de gettolaşma bu şiirde
sür atını kaleye
ben korurum yalnızlığı
dersin de, çökersen bir kayaya

SOLAN ŞEHİR III

anne
nasıl soldu

bakışı
rüya şehir

kayıp hülyalarıyla
başka diyorlar

etrafi
raylarla çevrili 'hayat'

her fırtınada
yeni bir deprem
sevgili
ve tenekeden evleri

eskiyen
slogan izleri
kaybolmuş duvarlarında

her yanı küf kokusu
her yanı kaba keder
yüzyıllar ihmalinden kalan..

reklam panolarında
'modern' dünya

çağdaş utanç
yüzyıllar boyu açlık

kırık hülyalarıyla
göğüslerinde hep o eksik gül
dudaklarında şehvet sözcükleri
-hiç yaşanmayacak-
işporta sutyenli genç kızların,

yılların özlemi
tek tek
solgun karelerde şimdi

sararan giz:

tahta sandalyelerde
açık hava hüznün
romantik melodram sinemalar..

doyurucu bir yazı yazmaya mezun hissetmiyorum.”

Yanıtım, “İlginiz için teşekkür eder, bağışlanmamı dilerim.” gibilerden bir cümleyle bitmiyordu, çünkü yanıtımın -beş satırlık da olsa- yayımlanmasını istiyordum. Kaldı ki bu türden bir final cümlesi, olsa olsa e-posta ekindeki sayfaya değil, postanın ana sayfasındaki ‘selam-kelam’ bölümüne yakışırdı.

Yeniden işe başlama telaşı.. yeniden bir sürü koşturmaca.. derken, hazırladığım yanıt yerine ulaşamadı. Dosdoğru söylemem gerekirse, unuttum göndermeyi. Yalnızca yanıtı göndermeyi değil,

‘Yahya Kemal Dosyası’ını da unuttum. Günün birinde *Kitaplık* dergisini alıp karıştırmaya başladığımda hatırladım, unuttuğum dosyayı. Çok utandığımı da hatırlıyorum.

Hatalı olan şüphesiz benim, ama bütün hatanın yalnızca benim omuzlarıma yüklenmesi zannımca insafsızlık olur. Emeklilik huzuruna ermeme bile zaman bırakmadan beni alelacele işyerine çağırın yöneticinin hiç mi payı yoktur bu unutuşta?

Herzen'e de başlayacağım elbet! Kaygılı ve meraklı bir edayla, “Kabihat Kimde” diye soracağım.

UZ SÖZLER

uz söyledim, çıkamadım
kerevete...

sepeti aç:
sarkık dil!..

giyotin!..

söylemesem
sarınsaydım
biraz daha
masallara...

eskiden gözlerim vardı benim
puhu kuşları gibi bakardı...

ya, şimdi!..

ayaklarım gururla taşırdı başımı
sedir ağaçları bile
eğilirdi sesime

ya, şimdi!..

giyotin!..

ömrüm, ey aksak ritim!
uz söyledim
az gittim...

FLU ZENCİ KUĞU

bir zamanlar bir deniz kıyısında
zeytin yaprağının ucunda yetişen

minnacık bir nehir yaşarmış
adına flu zenci kuğu denen

ne nehir farkındaymış bu şiirin
ne de şiir, masal kuşunun

tek bildiği kanatları rüzgârın
adına flu zenci kuğu denen

nereden aklına geldiyse gelmiş
aklı çok uzaklara gitmek gelmiş

oysa aralarında deniz varmış
adına flu zenci kuğu denen

bir tığ deliğinden damıtılan şarapmış
hayat dediğin aşk işte bu yüzden

nehirden bir ten kokusudur
adına flu zenci kuğu denen.

GIOVANNİ SCOGNAMİLLO İÇİN ÜÇ ÂH!

I
Sepya mürekkep bir kalemle
kalbim söyledi de ben yazdım
derim ki: içi oyuk bir Pera'dır Giovanni
kinematoskop bir hatıradır Asmalımescit
bi' bak Fikret Adil
bi' bak Cahit Sıtkı
bi' bak Sait Faik
bak'ma Said Naum Duhânî--

kinema kan sinema kanama, *âh!*

II
Levanten aksan nasıl da Kallavi Sokak yüzü
Postacılar Sokağı'nda nice uzun yaşamış da
dökülmüş paskalya bomboş postası
beyazdaki siyah ağlamak iki dilde
İtalyancası nero
İspanyolcası negro--ne' dese *âh!*

III
Babadan sinema anneden dans--
bir yanı Pera bir apatrid* olmasa
derim ki: Beyoğlu kesikdua böyle ağlatmaz!
Sinemalara kızım diyor karıştırıp karıştırıp hâlâ
Elhamra bir sinemanın locasında doğmuş olmalı
kızı Atina'dan oğlu Milano'dan superpoze *âh!*

* *Yurtsuz, vatansız.*

KIRILMAYAN BİR YER KALMADI KALBİMDE

Ay gelmiş
dağların üstünde
yüz versem öpecek gözlerimden
cilve üstüne cilve

ay gelmiş
yurdum kanlar içinde
çırpınır durur
sanır kendini denizde

ay gelmiş
bulutlarla kardeşçe
bense
gözyaşlarıma ağaç dibi arıyorum
kiralık yer
anılarımı gömmek için

hayat
sille üstüne sille

KARDAN DAHA SİYAH

Yusuf Alper'e

halil benim babam
durur ağır dağı gibi heybetli ve sessiz
cebinde mendili varsa eğer bilmiyorum
kanlıdır muhakkak
soluğu adıyaman tütününü, sinmiştir kanına muhakkak
bir gün sorsalar:
“babanı mı, allahı mı çok seviyorsun?”
burdan köye babam derim

“kardeşimin yanı başına gömün beni” der hep
ellerinin sıcaklığı sarıkamış karından daha siyah
oysa sobalı odada geceleri sarıkamış, askerlik hatırasıydı,
[anlatırdı
at arabasında bir adam geçit vermemişti düşmana
ellerinin sıcaklığı kardan daha siyah
daha acıklı acıdan
mezarının dibinde izmir kavağı essin ister

halil benim babam
sarsa, sarılsa hayat ona
erzurum garından gönderilen, sahipsiz bir yolcu gibi kalacak
bakışları, kim bilir bu yüzden en çok urfa
ayakları, uçurumda kuş sürüsü
bir gün sorsalar:
“babanı mı, allahı mı çok seviyorsun?”
burdan köye babam derim

Mehmet Sadık KIRIMLI

YAZ BİTTİ

bu yıl kuraklığın avucunda köpüren kederin
derin hüznüyle yaz bitti sevgilim
sıcaklığı kaldı teninde

siyah suların yüzünde beyaz köpükler
üzülüyor gördükçe martuların gözyaşını. işte
her zamanki gibi geldi sonbahar sevgilim
uzattı boylarını gölgeler, ağaç diplerinde kediler
azar da azar...

şurada duvar dibinde biraz gün ışığı var
alıp yakana taksam hemen küsecek bana
yanımdan hızla geçip giden kelekler
döndürüyor artık başımı sevgilim ayların
yılların ve insanların dönemliği...

bak, çekti ellerini işte ellerimden kıyılar
gözlerin kaldı yalnızca gökyüzüne asılı. bırak
kuşlar eğilip öpsün sular da gözlerini
nasıl olsa öpülecek daha çok yerlerin var

şimdi senin gözlerin sevgilim kupkuru
ıslanmış, buğulanmış bakışların
muştuluyor sanki bana yazın çoktan bitip
kışın geldiğini

AKATALPA'YA BURSA'DAN ÇGD ÖDÜLÜ

Ceyhun ERİM

Çağdaş Gazeteciler Derneği (ÇGD) Bursa Şubesi tarafından 19 yıldan bu yana verilmekte olan geleneksel ödüllerin sonuncusu 1 Aralık 2008 tarihinde düzenlenen bir kokteyl ile sahiplerine verildi. 9 dalda toplam 11 kişi ve kuruluşa verilen ödüllerden kültür alanına ait olanlarından biri de *Akatalpa* dergisinin oldu.

ÇGD Bursa Şubesi Başkanı Berhan Soner konuşmasında, “Her yıl olduğu gibi bu yıl da ÇGD Bursa Şubesi, kuruluş coşkusunu, geleneksel ÇGD ödülleri ile taçlandırdı. Titiz bir değerlendirme sonucu belirlenen ödüllerle amacımız, meslek ve toplum yaşamına katkı yapan kişi ve kurumları ödüllendirerek, kamunun dikkatini bu başarılı çalışmalar üzerine yönlendirmeye çalışmak.” dedi.

Akatalpa'ya verilen ödülün gerekçesi, “10. yılına giren aylık şiir ve eleştiri dergisi *Akatalpa*, Bursa'da en uzun süre yayınlanan dergi unvanına sahip. Bu yıllar içerisinde büyük özverilerle çıkan dergi, tüm sıkıntılara rağmen ayakta kalmayı başarabiliyor.” şeklinde açıklanırken, “Derginin kurucularından, derneğimizin de üyesi olan ve geçtiğimiz yıl içinde hayatını kaybeden Melih Elal'ı da saygıyla anıyoruz.” denilerek Melih Elal'ımız için de bir kadirbilirlik örneği gösterildi.

Akatalpa'nın ödülünü *Akatalpa* ve dergide tüm emeği geçenler adına yayın yönetmeni Ramis Dara aldı.

Ramis Dara ödül konuşmasında, *Akatalpa*'nın 2000 yılında Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi'nin mütevazı bir odasında Ali Özçelebi'nin kolaylaştırıcılığında, Melih Elal, Serdar Ünver ve kendisi tarafından kurulduğunu, İhsan Üren, Mustafa Durak, Hilmi Haşal ve daha sonra Nuri Demirci'nin de aralarına katıldığını; derginin maddi yükünün büyük bölümünü İhsan Üren'in üstlendiğini belirtti.

Dara, Ali Özçelebi ve Melih Elal'ın sonsuzluğa yola çıkarak artık aramızda olmadığını dile getirdikten sonra, dergiden bazı arkadaşların da ayrılıp yerlerine Almanya'dan Gültekin Emre ile Bursa'dan Hüsam Kurt ve benim katıldığımı, 9 yıl - 108 aylık yayın yaşamı içinde *Akatalpa*'da 214 şair ve yazarın yer aldığını, derginin 10 yıl ve 240 ay - sayı daha çıkma hedefinin bulunduğunu söyleyerek sözlerini tamamladı.

Ramis Dara, *Akatalpa*'nın Kasım 2007 sayısında şöyle yazmıştı: “Anladık ve kabul ettik, Sevgili *Akatalpa*, Bursa beni ve bizi duymuyor; peki sen halinden hoşnut musun?..” Evet! *Akatalpa*, Bursa bizi duydu! Biz şimdi 240 sayıyı nasıl çıkaracağımızın heyecanını yaşıyoruz.

DÜNEBAKAN

Onur CAYMAZ

13 Ocak 2008

“sinemalara gittim ah o yırtık
afişler duruşum yağmur yağdı hep
sakal bıraktım inadına kesmedim saçlarımı
uzamış çiçek sapsarı
tuttum aşık oldum kime baksam kör
kim baksa dokunamaz ürperir sularına
o ise yazdı.”

Kah ve Rengi'den.

İlk şiir kitabım 8 yaşında. İlkokul ikiye mi gidiyor yani?

14 Ocak

Orhan Duru hakkında Okudukça'ya konuştum. Edebiyatımızda bilim kurgu kelimesini 1973'te, *Türk Dili* dergisinde ilk olarak Orhan Duru kullanmış. Bilmiyordum.

16 Ocak

Kalbin ve Tenin Bütün İstekleri ay sonunda dizgiye girecek. Kitabın kapağı için Serhat bir suluboya çalışması yapmak istiyor. Akın Ok 26 Şubat'taki programına davet etti.

Ortaköy, sıcak şarap...

17 Ocak

Yaşar ne Yaşar ne Yaşamaz'ı izlemek... Ne harika! Özlemişim. Bugün devlet daireleri o oyundaki gibi değil diye düşünüyoruz nedense. Değişen bir şey olmadığını geçen yılsonu pasaport almaya gittiğimde görmüştüm.

Tabii bir de Camlar Prensesi var; bir öykü, dolanıp duruyor kafamda.

Adalet Ağaoğlu'nun *Hadi Gidelim*'i için yazılacak yazı var.

Osman Aysu'nun yeni romanının editörü olacağım. Aysu hakkında bir şey söylemek çok zor.

18 Ocak

Melis, Aslı ve Ben Kafeka'da oturduk.

Prof Dr. İnci Enginün'ün Dergâh yayınlarından çıkan *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı* adlı kitabından:

“Onur Caymaz (1977 İstanbul) teknik eğitim görmüş, çok duygulu hikâyelerin sahibidir. *Kah ve Rengi* (2000) adlı kitabıyla O. M. Arıburnu Şiir ödülünü almıştır. Yalnız bu hüznün arasından fişkırın yaşama sevinci hikâyelerin kötümser havaya bürünmesini önüyor. İlk hikâyenin ('Yas Tatili') bağımsız paragraflardan oluşmuş izlenimini veren yapısı William Golding'in Free Fall'unu hatırlatmakta. Onur Caymaz yazarlardan aldığı etkileri henüz gizleyemiyor, onlara borcunu adlarını anarak ödüyor. Orhan Kemal de bu yazarlardan. 'Bir Faik Portresi' taşralı gençleri büyük şehirde bekleyen nice tehlikeleri dile getiren eleştiri dozu iyi ayarlanmış, güzel bir hikâye.”

19 Ocak

Bahçeye nazır masada Nâzım Hikmetof yazısını yazıyorum. Sanki Yarın Nisan'ı yazdığım bir cumartesi sabahını anımsadım. Leman Sam, sokaktaki kediler, yataklarında sessiz sedasız uyuyanlar, yepyeni bir gün...

“Haklısınız, Bay Şekip Aytuna,

Aşçıbaşıya anlatacak

Açık / korkunç / cesur

haklı ve umutlu tek sözü yoktur Ahmet Haşım'ın

-şiir bunlardan mı ibaret yalnız, Doktor Bey

-şiir dünyadan ibaret...”

Memlektimden İnsan Manzaraları (s. 200)

23 Ocak

Sabahları hep aynı yol. Seviyorum orayı. Eskiden Bayrampaşa'daki bakkaldan kaşar ekmek alıp fabrikaya

yürüdüğüm yolu düşünüyorum da... Bu nasıl da farklı... Gitgide bir Fûruzan öyküsünün içinde bulacağım kendimi sanki. İstiklal Caddesi'ni Sıraselviler'e bağlayan ara sokak. Hacıbaba'nın ve AyaTriada Rum Kilisesi'ni de barındıran Meşelik Sokak. Sıcak poğaçamı aldıktan sonra bu sokaktan geçiyorum. Zapyon: Karamış taşlar, birkaç üşümüş öğrenci, içerdeki Noel Baba, ışıklar, bir antik Yunan heykeli var galiba sonra, tam göremiyorum. Yapı ve içindekiler öyle ilginç ki, bir sabah dayanamayıp gireceğim içeri. Lise yıllarım. Okula gidilen sabahlar. Camlar Prensesi'ni yazamıyorum.

Osman Aysu'nun yeni romanının editörlüğü, romanı yeniden yazmaya dönüştü. Bu kitapların bu kadar çok satmasını anlamak mümkün değil. Bir şiir kıpırdanıp duruyor ama o da olmuyor.

24 Ocak

Hikmetof'u bir edebiyat dergisinde çıkması daha doğru olur diye düşünerek *Varlık*'a gönderdim. Adalet Ağaoğlu yazısı tamam. Serhat'ın evine gidiyoruz. Bostancı. İlyas Salman'ın Bostancı ile ilgili bir şiiri vardır. Salman, enteresan bir adam. Kimbilir hangi yıl; Tüyap, Taksim'deydi. Tanışmıştık. Önünde bir bardak votka portakal vardı. Sarhoştı. Çiçek Abbas'ı düşündüydüm o gün. Hüzünlü bir adam olduğu her halinden belliydi.

Gece yarısına doğru bitiyor kitabın kapağı. Bir fikrim yok. Kötü mü oldu?

Aslı'yla ev bakmak... *Kıracı* adlı romanı aklımda Sulhi Dölek'in. Hayatı romanlarda yaşamak.

26 Ocak

Londra'dan dostumuz Edward geldi dün gece. Hep birlikte dışarı çıktık. Sultanahmet'ten çok etkilendi. İlk gelişi Türkiye'ye. Köprü altında bira içtik. Midye dolma yedik. Eminönü'nde herkesin trafik polisliği yapmasına çok şaşırıldı. Batılıların hayatlarında her şey öylesine kusursuz ki zaman zaman bizim geleneksel şark kurnazlığımızın aslında toplum hayatımızdaki düzensizlikten kaynaklandığını düşünmek yanlış olmaz. Burada Cuma, ödeme günü olduğundan trafikte bir yerden bir yere gitmek için yapılabilecek yüzlerce plan vardır. Onların yaşamında ne cuma trafiği ne de böyle bir plan... Temel sorun da bu galiba. Otobüsler gelmesi gerektiği saatlerde kalkar, metro kusursuz işler, her yerden her yere gidilebilir, her şey akıp gitmektedir...

Akşam SAW-1'i izledik. Gecikmiş bir katliam kısaca. Finalse ne diyelim, etkileyiciydi. Klişelerden kurtulmak isteyen yaratıcılar, çemberin en dışına kadar çıkıyor işte. Bu da güzel. Sanatı yaratan şey de bu galiba.

28 Ocak

“Ümidim yılların seline düştü

Saçının en titrek teline düştü

Bir kuru yaprak gibi eline düştü

İstersen rüzgâra salıver gitsin”

Necip Fazıl'ın bu dizelerini bir arkadaşına okuduğunu anlatıyor Nurullah Ataç. Okuma bitince arkadaşı, Ataç'a bakıp sarakaya alarak şöyle sormuş: “Saçının en titrek teli ne demek ki?”

Ataç o arkadaşına bir daha hiç şiir okumasını önermiş. Yazmamasını da tabii...

Acaba görsel şiiri görse ne derdi Ataç. İşte ben de bir “iş” yaratıyorum hemen. İnsan DNA'dan oluşan dört harfli (A,G,S,T) bir kitap değil mi, buyrun: “DNA--- G-----A----S---Tirit...” Budur!

30 Ocak

Öykülerimi yazamıyorum. Şiirlerimi de... Aysu'dan sonra genlerle ilgili Seymour Benzer'i anlatan kitaba devam ediyorum. Editörlüğün güzelliği de burada! Kitap okuyarak geçinmek. Geçinebiliyormuşum gibi. Hayatın kaynağı, hayatı değiştirenler, atomların savruluşu, kromozomlar... Dört harfli bir kitapmış insan... Ne de güzel... Bu kitaptaki bozuk karakterleri, dizgi hatalarını yorumlamış Benzer... Hem de sineklerden yola çıkarak.

Not: Geçen sayıdaki 1 Ocak 2007, 1 Ocak 2008 olacak, düzeltir, yazarı ve okurlarımızdan özür dileriz. -*Akatapa*

GÜNEŞ TUTULMASI 1999

Gültekin EMRE

Bir öngörü olabilir elbette depremi önceden sezinlemek. Bunu içgüdüsel olarak duyumsamak olasıdır kimileri için. Yeri geldikçe bu özel durumlarını dile getiren pek çok insana rastladım. Bunlardan biri de Lâle Müldür. 17 Ağustos 1999 depreminin olacağını seziyor günler öncesinden. Sıkıntılı günler geçiriyor. Yazdığı “Deprem Hakkında Egzotik Görüşler-1”de çektiği bunalımı dile getiriyor ayrıntılı bir biçimde. 10-20 Ağustos 1999’da bir şeyler beliriyor içinde ama adlandıramıyor bunu: Ağustosböceklerinin can havliyle cırlamasına takılıyor. Böcekler susunca da olan oluyor. “Tanrı bu korkunç sırrı bize, / bizim kulağımıza fısıldadı / tekinsiz öten bir / ağustosböceği gibi “. Sonra da şunları yazıyor korku içinde: “Gezegeğin öfkesi. Ses bitti. Yedi saniye sürdü. Çok kızdırmışız planeti. Kurduğumuz dengelerde beni de hatırlayın der gibi. Belki de Musa’nın denizi açışı da bir depremdi.” Bunu bilemeyiz ama “yedi saniye” sallanan binaların altında binlerce insan kaldı ve öldü. Bir felaketi yaşadık ulusça. Çiğdem Sezer de Aşklar ve Baharatlar (2008) romanını yazdı o unutulması zor acıları gömüp içine. “17 Ağustos 1999 gecesi saat 03. 02’de başlayan roman; bir yanı ile de bireyin iç çatışmalarını, tinsel açmazlarını sorguluyor.”

Güneş Tutulması 1999’da Lâle Müldür, sezgilerinin yanı sıra kendi iç sesini ve yaşadıklarının demlenmesini gün ışığına çıkarıyor şiirleriyle. “bu kitapta / gökyüzünün içindeyiz / olağanüstü doğa olaylarının içinde / kısa fakat dehşetengiz bir an!”da olup biten. Güneş tutulmasıyla başlayan “ilişkiler, aşklar, dostluklar”da bir “müphemleşme”. “Güneş ve ay zar zor bir araya” gelir. Sonra ayrılırlar yine, tıpkı birbirlerinden hiç ayrılmak istemeyen âşıklar gibi. Ayrılıklar, acıdır. Kimi zaman da bir felaketin eline düşmektir, ayrılık. “güneş ve ay kadar zor mu / bizim yeniden bir araya gelmemiz” Bu soruya kim yanıt verebilir ki âşıklardan başka? Onlar da bilemezler geleceklerini ve yaşadıklarının dökümünün ne zaman karşılırlarına çıkacağını.

Depremden kim korur bir ülkeyi? Hangi ilahi güç? Eğer belediyeler binaları sıkı denetlemiyorsa, uyduruk müteahhitler deniz kumuyla yazlık yapıyorsa, depreme dayanıklı zeminler seçilmeyorsa... ülkemize kim yardım edebilir ki felaket anında? Marmara’ya dünya kamuoyu elinden geleni yaptı yine de, ama biz akıllanmadık. Sanki bir daha hiç deprem olmayacakmış gibi binalar durmadan yükseliyor. Denetim falan yine hak getire. Gelsin yolsuzluk, gelsin rüşvet! Depremi boş verin şimdi!

Şairin yüreği felaketi nasıl kabullensin? “tam olarak göremiyorsun beni / ülkemin acıları siyah bir tül gibi / sarıyor beni” 14 Ağustos 1999’a kadarki -“Yalova çiftlik”teki- önsözlerini kitabın birinci bölümünde ele alıyor Lâle Müldür. Sonra “Yıkım Kulesi” geliyor 19 Ağustos 1999’da. Bu, “MİLLENIUM DEPREMI”dir aslında. Dünyanın hızla değişmesine, her şeyin alt üst olmasına neden olan felaketin de gözler önüne serilmesidir bir bakıma. “çürümüş cesetler / yollarda yatan insanlar / mahşer görüntüleri” yürekleri dağılıyordur. Çaresizlik diz boyudur! Yıkıntılar arasından cesetler, yaralılarla birlikte fotoğraflar da çıkıyordu yaşanmış güzel anların anısını geleceğe taşımak için. Salgın hastalık korkusu insanları daha da korkutuyordu yakınlarının sağ mı ölü mü olduğunu öğrenmeye çalışırken. Aileler çocuklarını, çocuklar anne babalarını, akrabalar birbirlerini, komşular komşuları... arıyordu cehennemde. Kimi zaman sevindirici haberler gelir aradan geçen zalim saatlere karşın. Çoğunluk gözyaşı ve çaresizlik bekliyordur yıkıntılar arasına yıkılıp kalmış insanları. “göçüğün altında / buz tutmuş bir ayak / ve yaşayan bir karınca / suların altında kalmış bir lunapark / havuzun donuk ışığı / herşey O’nu anlatıyor”. Çılgınlıklar sayfaların ortasına taht kurarken, kulaklardan hiç silinmeyecek bir tiz bir iz oluştururlar. “aynaya deprem” girince “huzur” ortadan yok olur. “telefonlar çalışmıyor”dur ve sevdiklerimizden “haber yok”tur. Sevdiğini depremde yitirmiş böyle bir insanın “ruh hali”ne gelince:

Bunu anlatması hiç de kolay değildir; “kaldırımdaki zigzaklar”a benzetiyor Lâle Müldür vurgun yemiş bu insanların halini. “21. YÜZ YIL: / ‘Bir budalanın anlattığı masal’ / değil”dir. “fısıldananlar gerçek”tir. Yerin altındaki uğultu, binlerce işaret fişeği gibi değil, toz-duman, gözyaşı, acı, ölümdür... Bir gün içinde yaşanan insanlar ordusu cesetlerin, yaralıların, göçüklerin başında nöbet tutuyordur. Kimse eskisi gibi olamadı (olamazdı) o uğursuz günden sonra. “ağustosböcekleri / ötmeyi bırakınca / deprem olacak diyorlar”, oluyormuş da. 19 Ağustos 1999’da İstanbul / Etiler’de bir parkta iner bu şiir şaire. Şair ise yaşadıklarının, duyumsadıklarının şaşkınlığı içinde, yıkımın büyüklüğünü kavrama çabasındadır.

Sonra sıra “Korku-Arası / Oksijen” bölümüne gelir: Ülkesini terk eder şair “21 Ağustos 1999”da. Uçakta yazar kaçışının öyküsü olabilecek dizeleri. Nereye giderse gitsin “Yine Aynı Korku” bırakmaz peşini. “Gümürlük’te” kaçtığı yerde, “rüzgâr güçlü esiyor / korkuyorum yine / hiçbir şey normal ve sıradan değil artık” diye düşünürken de aklında deprem korkusu vardır: Yeni korkular, tedirginlikler, huzur kaçıran şeyler kapıda bekliyordur şairi (hepimizi). Geçmişini düşünmeden kim yaşayabilir ki? “deprem bölgesinde saatler / tam da o an / depremin olduğu an / durup kalmış / günahların durduğu / ve Tanrı’nın konuştuğu / bir an olmalı bu”. Herkes yeni bir şeylerin olacağından korkuyordur durmadan. Anımsıyorum o korkulu geceleri (sokaklarda, parklarda gecelemelemleri), gündüzleri (sıcak arttı, eyvah!), endişeli... bekleyişleri. Korkunun kol gezdiği, kimsenin kimseyi teselli edemediği kaygılı bekleyişleri... Bu depremde ölenler öldü, kalan sağlar yaşamaya çalıştı. Ne zamana kadar? Bir sonraki depreme (İstanbul depremine) kadar. Çok şey unutuldu, üstünden epeyce zaman geçti çünkü. Birileri ölürken bir başkası da bunu yazıyordu. “nasıl bir duygu bu”? Şu soru hep gündemdeki yerini koruyor kaç yıldır: “dünya bize olacak mı yeniden mi?”

Gelecekte ne olacağı bilinmez değil, biliniyor. İstanbul’da büyük bir depremin olacağını uzmanlar söylüyor, yazıyor. Buna aldırın yok. Belediyeler denetleme görevlerini unuttular çoktan. Rantçılar iş başında yine her zaman olduğu gibi. Şu soruya kim yanıt verebilir bugün? “ama yarın / yarından sonra / bir hafta, bir yıl / on iki, yirmi beş yıl sonra / İstanbul’un porseleni çatlayacak mı yeniden?”

Biz depremi yaşadık, yok daha yaşamadık. Biz göçükler altında kaldık, yok daha kalmadık. Biz yaralarımızı sardık. Yok daha saramadık. Biz kayıplarımızı unuttuk. Yok daha unutamadık. Biz acılar yaşadık. Yok daha başka acılar yaşamadık. Geleceğimiz hiç de parlak değil, yıkım rüzgârı bizi bekliyor.

Oktay Rifat’ın “1509 Depremi” şiiri de bir yıkımı anlatıyor bir başka tarih dilimine uzanıp: “Üsküdar’ı seyredirdim sarsıldı yer, / Devrildi penceremden kanlar içinde.” Binaların çökmesi, ölü ve yaralıların durumu imleniyor burada. “Taş taşta dargın”dır ve yıkılır İstanbul. Kullar o zaman da çaresiz “yalnız ve ürkek”tir bugün olduğu gibi.

Aransa başka şiirler de bulunabilir depremi giyinmiş ama Lâle Müldür’den uzaklaşmayalım.

Lâle Müldür, 17 Ağustos 1999 depreminin yüreğini açıyor kendisinininkiyle birlikte. Demlenen acılarını, anılarını, unutamadıklarını, yok olanları, göçükleri, tozu-dumanı, gözlemlerini, içinde esen fırtınaları...Yani yaşadıklarını yazıyor şiire dönüştürerek.

Daha lirik ama daha yakıcı, kavrayıcı bir anlatımla yapıyor yakamıza, Lâle Müldür.

Lâle Müldür, *Güneş Tutulması 1999*, YKY, Ekim 2008, 87 sayfa.

Utku ÖZMAKAS

Amerika Sen Busun İsmail Kılıçarslan’ın (1976) üçüncü şiir kitabı.

“Amerika Sen Busun” oldukça dağınık bir kitap. Altı bölümden (“Cinnet Modern”, “Gece Gelene Övgü”, “İlahiler”, “Şarkılar”, “Filmler”, “Amerika”) oluşuyor, ancak bu bölümleri Kılıçarslan’ın kaleminden çıkmış olmaları dışında ortak bir çizgiye çeken bir ilişki yok. Son bölümde yer alan “Amerika” şiiri aynı zamanda kitaba da adını veren şiir. Bu şiire ilişkin olarak akla gelecek ilk şey muhtemelen Allen Ginsberg’in “Amerika” şiiriyle karşılaştırmaktır, ancak bence bu tür bir karşılaştırma birçok açıdan hatalı bir karşılaştırma olma riski taşıyor. Kılıçarslan’ın “Amerika” şiiri, oldukça özgün ve başarılı bir şiir. Hem şiirin yakaladığı ses hem de üzerinde ilerlediği temalar, şiirde Amerika karşıtlığının lümpen bir tepkiye indirgenmesini engelleyecek kadar başarılı bir şekilde kurgulanmış.

“Amerika Sen Busun”da özellikle “Cinnet Modern”, “Küçük Adamın Şiiri”, “Gündüzcü”, “Açık Tribün”, “Evimiz Olsa Bari” ve “Amerika” gibi ilk ve son bölümde yer alan şiirler tekrar tekrar okunmayı hak eden şiirler. Yine de ara bölümlerdeki şiirler kendi içinde bütünlük taşısa da kitabın bütünü içinde Kılıçarslan’ın “sesini yükseltmeyen öfke”sine oldukça uzak şiirler.

Kılıçarslan’ın şiiri, gündelik hayatın içinde sürüklenmeye bir biçimde devam eden, ancak ona olan eleştiri hakkını saklı tutan bir şiir. Gündelik dilin içinden çıkıp ondan biraz olsun uzaklaştığı her an aslında geri dönmeye içten içe can atıyor. “Yabanıl” tarafını belirli anlarda (belki şiir yazarken/okurken?) dışarı çıkarmasına izin verildiği sürece gündelik hayatla sorunu olmayan bir şiir.

üşküdür gibi başlarım, taşlarında yazılar olan o bozuk çeşme gibi.

(Yazılınca Bozulan Bir Şiir, s. 26)

Bu dizede de görüldüğü üzere bazen imgeye fazlaca güvenilen yerler var.

Kılıçarslan’ın şiiri birçok açıdan bir “tempo” şiiri. Sözcüğün hemen her anlamını içerecek bir biçimde, hızlanıp yavaşlamaya, şiirde yükselen eşiklerin ardından uzun düşüşler ve sessizlikler yaratmaya müsait bir şiir. Bu nedenle sürekli olarak nabzını kontrol ederek tempoyu

YİRMİYEDİ ADIM

*(Karanlık kâğıdın dağınıklığına tek özür,
gölgeler koğuşun duvarlarını tırmıyor
ranzaman altında bağdaş kurdum, haplar kana karıştıkça
uykunun şerbeti derişiyor,
dişlerimin arasında tuttuğum pilli fenerin ışığını
[battaniyemle
örmeye çalışırken, en sevdiğim kitabımın
arka kapağını yırtıp yazıyorum sana
-senin de hemen tahmin edeceğin gibi “Sonsuzluk Taşta”-)*

Mektubunu okuyarak dolaştım nehrin kıyısında
avcuma bir çekirge aldım
yirmiyedi adım yürüdüm çekirgeyle ne yapacağımı bilmeden
kitabımın el yazmalarını getirdiğim günü düşündüm sana

Seninle
soğuyan şehriye çorbası tabağında unutulmuş
iki küçük kaşık gibiyiz
diye yazmışsın, devrilmiş iki iskemle
üstünde sevişilmiş mavi masa

Seninle kapı
ve kapının altından atılan not gibiyiz

Birbirine yanaşan tekneler
yanaştığını sanarak iskeleye

Seninle hiç durmadan ne gibi
olduğumuzu yazıyoruz
çözmeden gerçekte ne olduğumuzu

*Not: denize oturduğumuz geceyi hatırla,
o arı dokunuşu ve yaprakları tutuşturan tuzu*

sürdürmeye çalışıyor. Nabzını kontrol etmediği anlarda da “Cinnet Modern”, “Amerika” gibi oldukça başarılı şiirler ortaya çıkıyor.

amerika sen busun, orospu çocuğusun.
(Amerika, s. 119)

Kılıçarslan’ın şiiri için en büyük tehlike kanımca gündelik dile sıkışıp kalma tehlikesi. Bu tehlikeye karşı dikkatli davrandığı sürece politik, muhalif ama yine de “küçük adam” a ait olmayı başarabilen “özgün” bir şiir.

Yayın Yönetmeni	: Ramis Dara (Mollagürani Mah. Teker Sok. No: 8, Zemin Kat, Osmangazi-BURSA)	Katkı Payı	: 20 YTL
Yayın Danışmanı	: İhsan Üren, Gültekin Emre, Serdar Ünver.	Posta Çeki	: Ceyhun Erim adına 5742436 numaralı hesap
Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü	: Tülay Elal Muş (Barış Mah. Adalet Sok.)	(Ya da) Banka hesabı	: Ceyhun Erim adına, Finansbank Bursa - Fomara Şubesi, Hesap no: 15121799
Yazışma Adresi	: Ramis Dara PK 68 16361 Ulucami – BURSA	Abone ve satış için E-Posta	: cerim66@hotmail.com
E- Posta	: akatalpa@hotmail.com	Baskı	: Akın Erim Mt. Hocaalzaade C. 7/27 Setbaşı-Bursa
		Yayın Türü	: Yaygın süreli yayın. ISSN 1305 – 7685

Ocak 2000’de Bursa’da Ramis Dara, Melih Elal, Serdar Ünver, Ali Özçelebi ve arkadaşları tarafından kurulan şiir ve eleştiri ağırlıklı aylık edebiyat dergisi *Akatalpa* (<http://www.akatalpa.org>), şair ve yazarlarının bağlı oldukları telifler ve İhsan Üren’in sürekli katkısıyla yayımlanmaktadır.

